

ACT en Autisme-vriendelijke aanpak in therapie

FRANCIS PASCAL-CLAES

FRANCISPASCALCLAES@CGGSCHELDEDENDERWAAS.BE

inhoud

- Kenmerken: gedrag-cognitief- biologisch
- Psychologische flexibiliteit en Quality of life
- Transdiagnostisch model (RFT/ACT)
- Bouwstenen van behandelplan
 - Eerste orde veranderingen: vaardigheden en context- cognitieve interventies
 - Tweede orde veranderingen

Anti-vriendelijke therapie

ACT voor het brein

Hersenproblematiek:
verworven of ontwikkelingsvariant

Francis Pascal-Claes ⁽¹⁾

(1) CGG Waas en Dender - Jongvolwassen- en volwassenteam, psycholoog en gedragstherapeut, supervisor VVGT

- .1 Wijze: Visueel
 - Ervaringsgericht en face tot face
- 2 Middel: Gebruik metaforen
 - Defusie ipv cognitieve herstructurering
 - Mindfulness
 - Maximale inzet alle soorten interventies op flexibele wijze
- 3 Focus: Values-based
 - Zelf-als-context
 - binnenkant-buitenkant
 - Acceptatie van wat geen keuze is
- .4 Strategie: Ondermijnen controle-agenda
 - Timing: GGZ-Preventie /vroeginterventie
 - Ontwikkelingsleeftijd vs kalenderleeftijd
 - Context-werk en errorless training
 -

gedragskenmerken:

de buitenkant

DSM 5: twee domeinen

- **Sociale communicatie**

- Afwijkende sociale wederkerigheid
- • Afwijkende non-verbale communicatie
- • Moeilijkheden in relaties

- **Stereotiepe gedragingen en interesses**

- Stereotiepe bewegingen, gedragingen of spraak
- Moeite met veranderingen (rigiditeit)
- Stereotiepe interesses
- Sensorische overgevoeligheid

Stereotiep of dwangmatig ?

Autisme

- Gedrag is gelijkaardig
- Horen bij de persoon (vertrouwd)
- Brengen rust
- Plezierig
- Repetitieve gedragingen

Obsessief Compulsieve stoornis

- Gedrag is gelijkaardig
- Worden als niet horend bij de persoon ervaren
- Dienen om **angst** te vermijden
- Onaangenaam
- Compulsies

- Uit : Carette, S. Omgaan met angst of dwang bij mensen met autisme, Sterk in autisme, 2019

Het denken: de binnenkant

Als de wereld er anders uitziet...

Cognitieve verklaringstheorieën

Theory-of-Mind

Executieve Functies

Centrale Coherentie

High Inflexible Precision of Prediction Errors in Autism (HIPPEA)

Psychological Review
2014, Vol. 121, No. 4, 649–675

© 2014 American Psychological Association
0033-295X/14/\$12.00 <http://dx.doi.org/10.1037/a0037665>

Precise Minds in Uncertain Worlds: Predictive Coding in Autism

Sander Van de Cruys, Kris Evers, Ruth Van der Hallen, Lien Van Eylen,
Bart Boets, Lee de-Wit, and Johan Wagemans
KU Leuven

There have been numerous attempts to explain the enigma of autism, but existing neurocognitive theories often provide merely a refined description of 1 cluster of symptoms. Here we argue that deficits in executive functioning, theory of mind, and central coherence can all be understood as the consequence of a core deficit in the flexibility with which people with autism spectrum disorder can process violations to their expectations. More formally we argue that the human mind processes information by making and testing predictions and that the errors resulting from violations to these predictions are given a uniform, inflexibly high weight in autism spectrum disorder. The complex, fluctuating nature of regularities in the world and the stochastic and noisy biological system through which people experience it require that, in the real world, people not only learn from their errors but also need to (meta-)learn to sometimes ignore errors. Especially when situations (e.g., social) or stimuli (e.g., faces) become too complex or dynamic, people need to tolerate a certain degree of error in order to develop a more abstract level of representation. Starting from an inability to flexibly process prediction errors, a number of seemingly core deficits become logically secondary symptoms. Moreover, an insistence on sameness or the acting out of stereotyped and repetitive behaviors can be understood as attempts to provide a reassuring sense of predictive success in a world otherwise filled with error.

Keywords: autism spectrum disorder, predictive coding, uncertainty, adaptive control, learning

[Te verschijnen in het Wetenschappelijk Tijdschrift Autisme]

Omgaan met onzekerheid binnen autisme

Sander Van de Cruys^{*1,2},

Kris Evers^{2,3,4},

Johan Wagemans^{1,2},

Autism as a disorder of prediction

Pawan Sinha^{a,1}, Margaret M. Kjelgaard^{a,b}, Tapan K. Gandhi^{a,c}, Kleovoulos Tsourides^a, Annie L. Cardinaux^a, Dimitrios Pantazis^a, Sidney P. Diamond^a, and Richard M. Held^{a,1}

^aDepartment of Brain and Cognitive Sciences, Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, MA 02139; ^bDepartment of Communication Sciences and Disorders, Massachusetts General Hospital Institute of Health Professions, Boston, MA 02129; and ^cDepartment of Biomedical Engineering, Defense Institute of Physiology and Allied Sciences, New Delhi, India DL 110054

Contributed by Richard M. Held, September 5, 2014 (sent for review November 13, 2013; reviewed by Leonard Rappaport, Stephen M. Camarata, and Nouchine Hadjikhani)

Van receptief naar predictief

- Dus niet passief verwerken van input zoals computer, maar pro-actief voorspellend.
- Maar waar krijgt stimulus betekenis ? Waar eindigt perceptie en begint cognitie ?
- Evolutionair beter niet te wachten op alle informatie of er een sabeltand tijger achter de bosjes zit: gokken is beter dan berekenen
- Brein anticipeert: checkt of de voorspellingen correct zijn: wanneer is iets signaal (en dus belangrijk) of ruis
- Is neurotypisch cognitie-model en dus geen stoornis model, maar eerder bij neurodiversiteit aanleunend (zoals RFT en ACT, en ook evolutionaire roots, belang van flexibiliteit en contextueel model)

Brein verwerkt voorspellingsfouten

- Als fouten vertellen dat model niet klopt, wordt model verbeterd tot er geen grote fouten meer optreden
- Wereld is nooit voorspelbaar. Onverwachte gebeurtenissen zijn verrassend. En die voorspellingsfouten lokken emotionele reacties uit.
- ‘Positief’ of ‘negatief’, wat maakt dat het interne model wordt verfijnd.
- Actief reduceren van voorspellingsfouten wordt belonend ervaren en niet-reduceerbare voorspellingsfouten leiden tot frustratie en angst
- Ontwikkeling verloopt doorheen stadia met toenemende moeilijkheidsgraad, wat moeilijker loopt voor mensen met autisme

Mechanisme van verfijning om betere voorspellingsmachine te worden ?

- Afschaffen van error-detectie en verrassing (zoals bij generalisatie of habituatie) is wellicht niet adaptief, omdat zo het mechanisme ondermijnd wordt dat juist een brein helpt een betere voorspellingsmachine te worden.
- Balans dus tussen voorspelling en verrassing is belangrijke sleutel om evolutie van bewustzijn te begrijpen.
- Dit optimaliseren is een evolutionaire noodzaak in steeds veranderende contexten. (ook bv. als functie REM-slaap bij dieren)

Autisme als verstoring van voorspellend vermogen

- Autistisch brein mist soepelheid en neemt zelfs kleine voorspellingsfouten te ernstig: het is te precies.
- Of het gaat minder af op eigen verwachtingen of voorspellingen en past de voorspellingen niet aan naargelang de context
- Door teveel gewicht te geven aan voorspellingsfouten wordt het interne model van het brein zo specifiek dat het onbruikbaar wordt om de wereld te voorspellen, waardoor meer voorspellingsfouten en hyperalertheid in een wereld die onvoorspelbaar overkomt
- Generaliseren is lastig naar een nieuwe input (want er is verschil in details) en de samenhang tussen de details wordt gemist (zwakke Centrale Coherentie)

Prikkel verwerking

Hoge precisie leidt tot overprikkeling, teveel info wordt relevant geacht

Bij onzekerheid wil het brein veel informatie, vandaar overprikkeling; ruis wordt niet genegeerd.

Prikkels die je zelf genereert, al is het lawaai, storen niet, want voorspelbaar; zoals je ook jezelf niet kan kietelen.

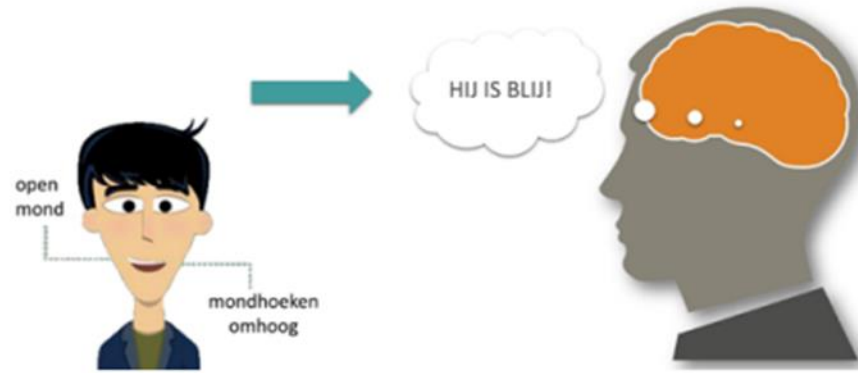
Dus controle over zintuiglijke omgeving is belangrijk (bv stimming en stereotiep gedrag)

sociaal

- Bij sociale desorganisatie en onzekerheid (bv oorlog, milieuramp, impact van overlijden op familie, ...) zie je sociale of religieuze rituelen die cultureel overgeleverd zijn die voorspelbaarheid verhogen, roep op 'sterke man', de eenvoud van het complot, het opsplitsen in 'Wij' en 'Zij'.
- Zo scheidt de mens een context, en wordt zelf door die context vorm gegeven (fysiek, sociaal, verbaal, ...)
- Zo helpen routines een persoon met autisme de mate van onzekerheid te reduceren, zo neemt stereotype gedrag af met de leeftijd, door de vaste paden te blijven bewandelen

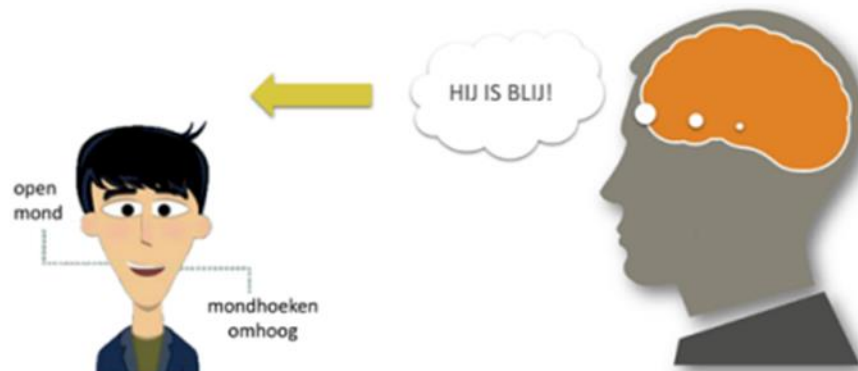
Zo dachten we tot nu toe over emotieherkenning

Reading emotions FROM faces

Maar emoties herkennen doen we zo:

Reading emotions INTO faces

Sociaal gedrag

- Wereld van mensen is niet zo voorspelbaar wereld van dingen
- Intuïtief en automatisch voorspellen wat anderen zullen willen, denken of voelen lukt niet goed
- Ze gaan absoluut om met sociale regels of kunnen de context niet lezen om ze gepast toe te passen.
- Ze geraken in de war door de 'gewone' variatie in menselijk gedrag en emoties waardoor de sociale wereld voor hen vol voorspellingsfouten zit. Waardoor vaak sociaal vermijdingsgedrag.
- Scheppen van een eigen voorspelbare 'niche' bv een monomane interesse is vorm van emotieregulatie

communicatie

- Dit vraagt een vlot voorspellen van reactie van andere en alternatieven tussen luisteren en spreken en joint attention, wat lastig is voor ASS
- Autistisch brein heeft last met anticipatie van meerdere betekenissen en door de context eruit te geraken, of kiest makkelijk een letterlijke betekenis of beter een dominante koppeling (bv was je handen in het toilet) waar de context dat niet vereist.
- Bij ass gaat het om een overdaad aan betekenis, waar niet goed op relevantie gefilterd kan worden (iemand die luid praat is daarom niet boos, maar misschien slechthorend)

Biologisch niveau

Biol. oorzaken

Hersendysfuncties

Primaire neuropsychologische deficits

Co-morbide symptomen & aandoeningen:
mentale retardatie,
motorische stoornissen,
ADHD...

ASS-symptomen

Sociale communicatie	Inflexibiliteit, beperkt repertorium
----------------------	--------------------------------------

Secundaire symptomen:
Slaap- & voedingstoornissen, angsten....

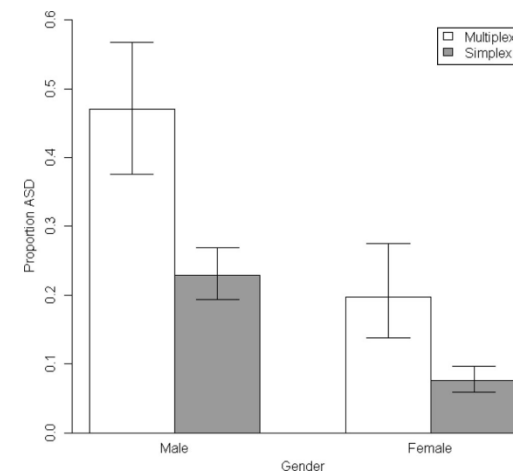
- Familie- en tweelingonderzoek hebben aannemelijk gemaakt dat de heritabiliteit van autisme op ongeveer 90% dient te worden geschat (Szatmari et al 1998).
- De kans dat broers of zussen ASS gediagnosticeerd krijgen ligt tussen de 2 en 6%, een incidentie die ten minste 100 keer hoger is dan in de algemene populatie (Rutter 2000; Szatmari e.a. 1998).

Ozonoff (2011): herhalingsrisico: 18.7 %

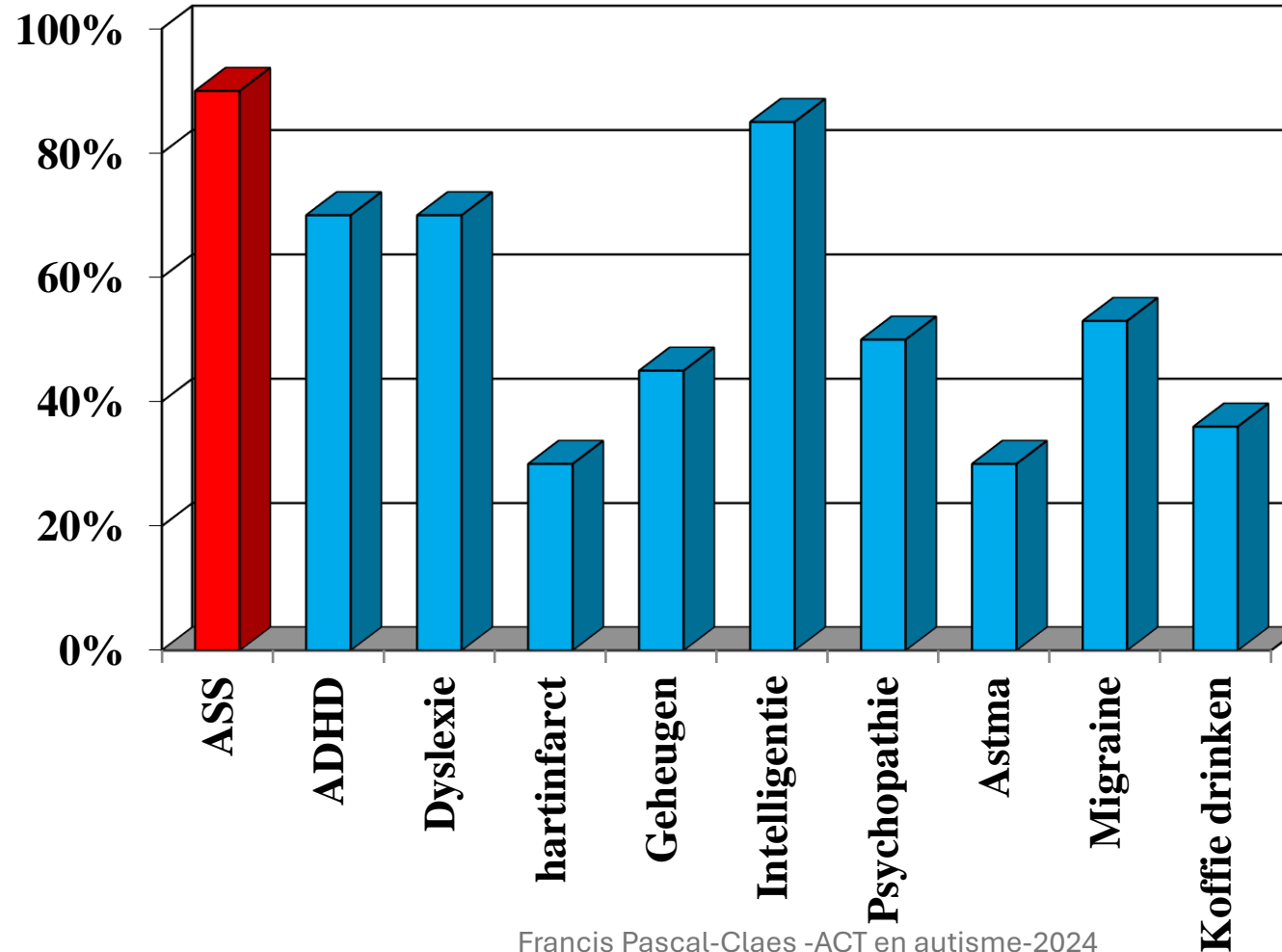
26.2 % als jongen

9.1 % als meisje

- Simplex HR: 13.5 %
- Multiplex HR: 32.2 %

Genetische lading bij A.S.S.

Open Access

BMJ Open ENACT (ENvironmental enrichment for infants; parenting with Acceptance and Commitment Therapy): a randomised controlled trial of an innovative intervention for infants at risk of autism spectrum disorder

a randomised controlled trial of an innovative intervention for infants at risk of autism spectrum disorder. *BMJ Open* 2020;**10**:e034315. doi:10.1136/bmjopen-2019-034315

Koa Whittingham ,¹ Andrea McGlade,¹ Kavindri Kulasinghe,¹ Amy E Mitchell,² Honey Heussler,^{3,4} Roslyn N Boyd¹

Functional neuroimaging of high-risk 6-month-old infants predicts a diagnosis of autism at 24 months of age

Robert W. Emerson^{1,*}, Chloe Adams^{2,†}, Tomoyuki Nishino^{2,†}, Heather Cody Hazlett^{1,3}, Jason J. Wolff⁴, Lonnie Zwaigenba...

+ See all authors and affiliations

Science Translational Medicine 07 Jun 2017:
Vol. 9, Issue 393, eaag2882
DOI: 10.1126/scitranslmed.aag2882

Het bevorderen van 'geluk' bij mensen met autisme

deel 1

Karrie A. Shogren
Michael L. Wehmeyer
Nirbhay N. Singh *Editors*

Peter Vermeulen

Autistisch denken deskundige bij Autisme Centraal

Auteur van talloze publicaties waaronder 'Autisme als contextblindheid' en 'Brein bedriegt'

Handbook of
Positive Psychology
in Intellectual
and Developmental
Disabilities

Translating Research into Practice

Translating the Quality of Life Concept into Practice

9

Robert L. Schalock, Miguel A. Verdugo
and Laura E. Gomez

PF en QoL ipv symptoomreductie

Factors associated with quality of life in individuals with autism spectrum disorders: A review of literature

Hsu-Min Chiang*, Immanuel Wineman

Teachers College, Columbia University, Health and Behavior Studies, Special Education Program, Box 223, 525 W 120th Street, New York, NY 10027, United States

ARTICLE INFO

Article history:

Received 6 February 2014
Received in revised form 30 March 2014
Accepted 4 May 2014
Available online 28 May 2014

Keywords:

Autism spectrum disorder
ASD
Quality of life
Adults
Children
Outcomes

ABSTRACT

This review study was conducted to synthesize the existing research on the level of quality of life (QoL) in individuals with autism spectrum disorders (ASD) and the factors associated with their QoL. A total of 16 studies were included for this review. This study found that (a) the majority of the individuals with ASD had poor QoL; (b) behavior problems and leisure activities were associated with the QoL of the majority of adults with ASD; (c) autism severity, age, behavior problems, social skills, adaptive behavior, education, and comorbid psychiatric conditions were associated with the QoL of the majority of children with ASD. These findings may provide critical information to parents/caregivers of individuals with ASD and practitioners providing services to them.

© 2014 Elsevier Ltd. All rights reserved.

RFT is de wetenschap achter ACT

© Original Artist
Reproduction rights obtainable from
www.CartoonStock.com

search ID: epa2272

* EDWARD, THE CAR WONT START! *

Over het kind
— dat dacht
dat z'n naam
JIJ WAS.

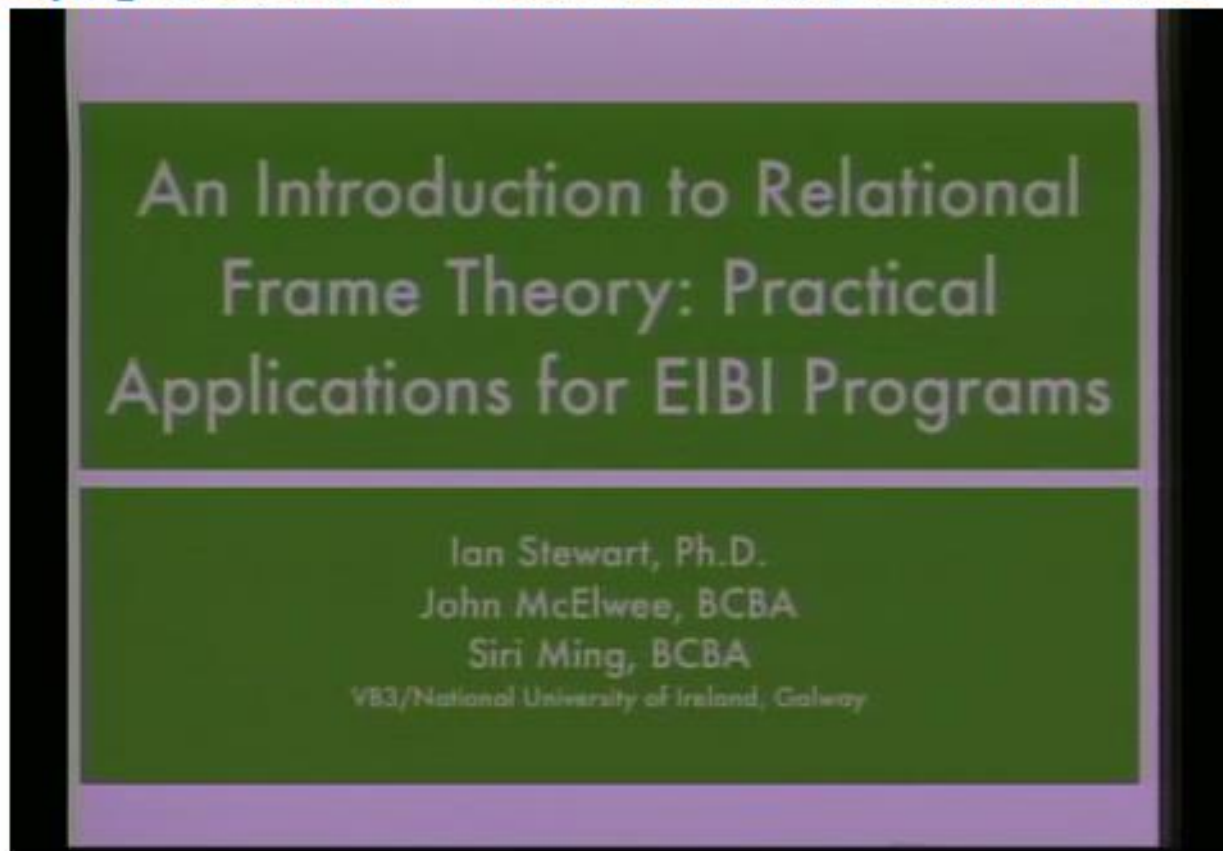
Dit is het verhaal van een kind dat moeilijk kon communiceren. Als iemand naar hem lachte, lachte hij nooit terug, zoals andere kinderen deden. Met dat hij slecht gehumeurd was, maar hij wist gewoon niet wat een glimlach betekende. En later, toen hij al lang kon spreken, bleef hij een eigen taaltje gebruiken. Zo zei hij 'ravioli' als hij hoofdkussen bedoelde. Hij dacht ook dat z'n naam 'jij' was. Vroeg z'n moeder bijvoorbeeld: "wil jij een boterham?", dan antwoordde hij: "Jij wil een boterham".

Dit kind had autisme. En dat heeft hij nog steeds. Want autisme is voor het leven. Maar je kan wel leren om met hem te communiceren. Met geduld en de hulp van ouders die weten hoe zo'n kind denkt en voelt.

Ken je iemand met autisme, of wil je er meer over weten, bel dan gerust de Autisme-telefoon op 078/152.252.

Metafoor: autorijden zonder de mechaniek te kennen

Now Playing: Session 25 – Introduction to Relational Frame Theory

https://drive.google.com/drive/folders/0BzpYIZ_JhLVxcTRuZjBlcjLRZWs?usp=sharing

Francis Pascal-Claes -ACT en autisme-2024

Mind als probleemoplosser

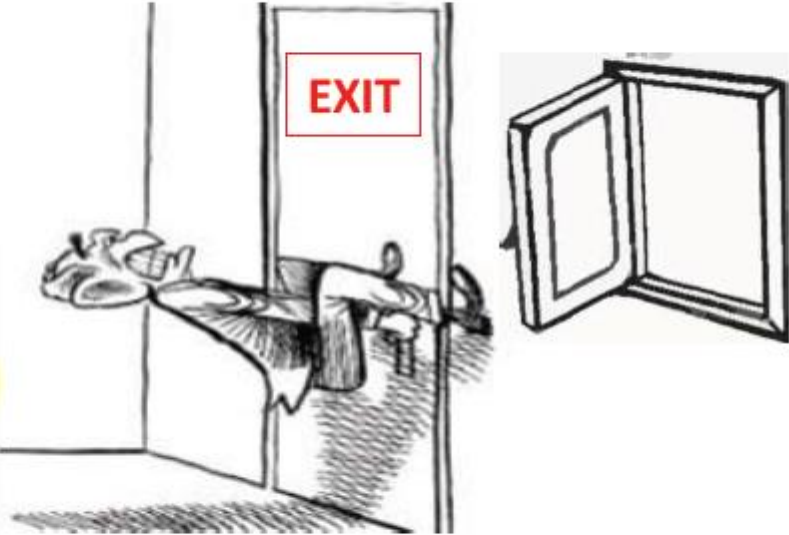

**IF YOU ONLY
FOCUS ON THE PROBLEM**

**YOU MIGHT
MISS THE EASY SOLUTION**

We worden ongevoelig aan veranderingen in context

Rijden op GPS, als die een fout maakt

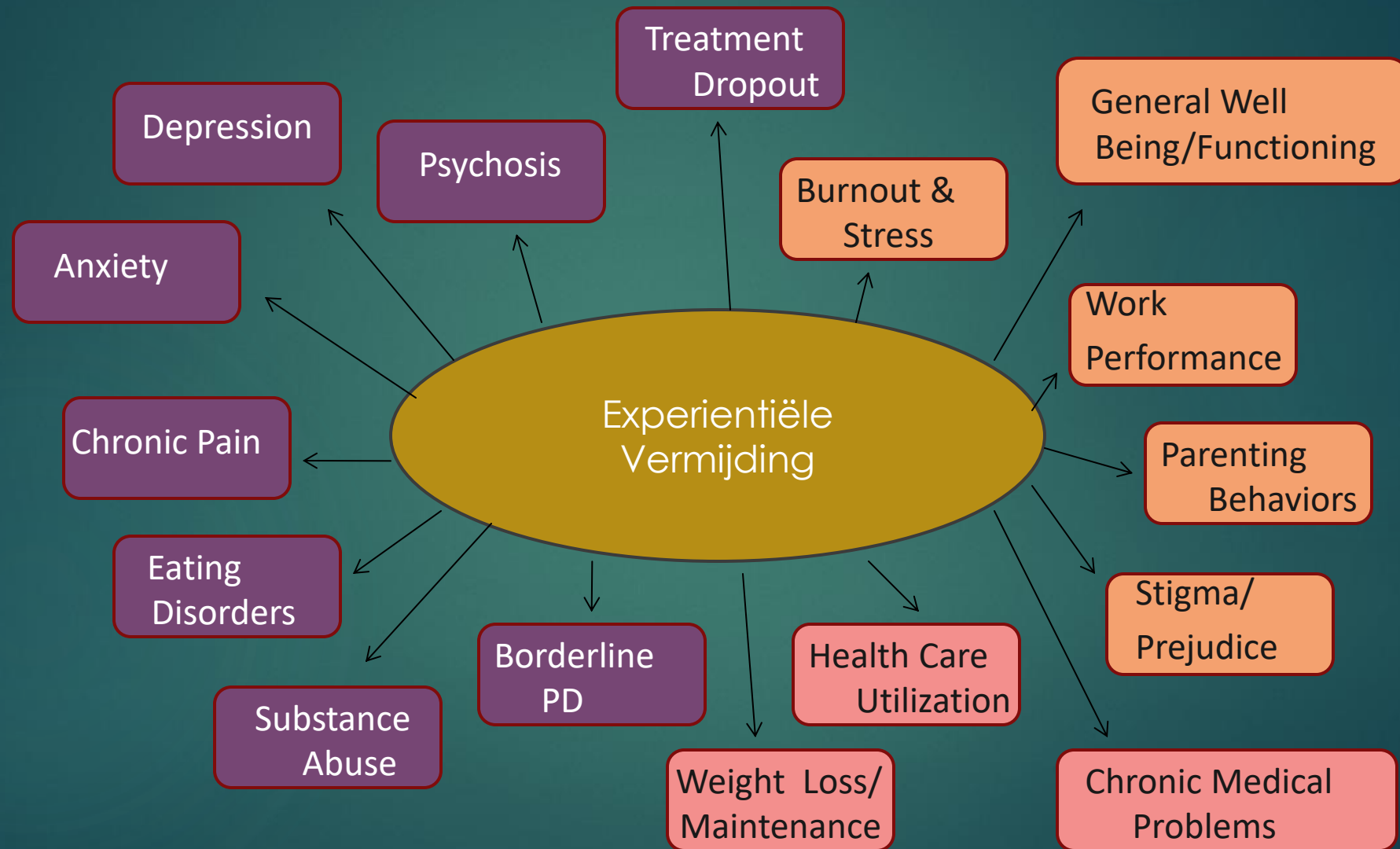

Problemen in de buitenwereld

Binnenwereld: experiëntiële vermijding

34

AUTISME EN PROBLEMATISCH MIDDELENGEBRUIK

HELA
VENTJE!
WAT ROOK JE
DAAR?!

Pokke

EUH...

TETRAHYDROCANNABINOL, ACETANBOL, ACETIC ACID, ACETON, ACETOPHENONE, 6-ACETOXYDHYDROTHASPIRANE, 2-ACETYL-3-ETHYLPYRAZINE, 2-ACETYL-5-METHYLPURAN, ACETYLPIRAZINE, 2-ACETYLPIRIDINE, 3-ACETYLPIRIDINE, 2-ACETYLTHIAZOLE, ACETIC ACID, DL-ALANINE, ALFALFA EXTRACT, ALLSPICE EXTRACT, OLBOROSH, AND OIL, ALLYL HEXANOATE, ALLYL ICHONE, ALMOND BITTER OIL, AMBERGRIS TINCTURE, ANACARDIA, AMMONIUM BICARBONATE, AMMONIUM HYDROXIDE, AMMONIUM PHOSPHATE DIBASIC, AMMONIUM SULFIDE, AMYL ALCOHOL, AMYL BUTYRATE, AMYL FORMATE, AMYL OCTANOATE, ALPHA-ANTILCINNAMALDEHYDE, ANTRIS OIL, TRANS-ANETHOLE, ANSELICA ROOT EXTRACT, OIL AND SEED OIL, ANISE, ANISE STAR, EXTRACT AND OILS, ANISYL ACETATE, ANISYL ALCOHOL, ANISYL FORMATE, ANISYL METHYLACETATE, APPLE JUICE CONCENTRATE, EXTRACT, AND SKINS, APRICOT EXTRACT AND JUICE CONCENTRATE, 1-ARABINE, ASAPETIDA FLUID EXTRACT AND OIL, ASCORBIC ACID, 1-ASPARAGINE MONOHYDRATE, 1-ASPARTIC ACID, BALSAM PERU AND OIL, BASH OIL, BAY LEAF, OIL AND SHEET OIL, BEESWAX WHITE, BEET JUICE CONCENTRATE, BENZALDEHYDE, BENZALDEHYDE GLYCERYL ACETAL, BENZOIC ACID, BENZON, BENZON RESIN, BENZOPHENONE, BENZYL ALCOHOL, BENZYL BENZOATE, BENZYL BUTYRATE, BENZYL CINNAMATE, BENZYL PROPIONATE, BENZYL SALICYLATE, BERGAMOT OIL, BIRABOLENE, BLACK CURRANT BUDS ABSOLUTE BORNEOL BORNYL ACETATE,

Het lijkt alsof je negatieve
gedachten in de weg staan, je
verhinderen om de gewenste
richting in te slaan

Maar eigenlijk rijden die negatieve gedachten gewoon mee. Ze steken de kop op en roepen: naar rechts, naar rechts! Maar je kan nog steeds kiezen om naar links te gaan.

- Evenzeer kan het najagen van ‘positieve’ gevoelens/gedachten problematisch worden:

Flipside is dus experiential attachment

- Vasthangen, gehecht zijn aan positieve (of negatieve) toestanden is deze te behandelen alsof je ze kan bezitten (wat uit de aard van de zaak onmogelijk is, zoals geluksgevoelens per definitie voorbijgaand zijn)
- Bovendien maakt gehecht zijn aan eigen positieve gevoelens mensen zelfzuchtiger, en devalueren ze gevoelens van anderen (Sahdra, 2015) en maakt kwetsbaarder voor depressie, suïcide-ruminatie etc. en minder prosociaal
- Wellicht fundamentele mission impossible omdat het mensen uit 'hier-en-nu' haalt

Positive Self-Statements

Power for Some, Peril for Others

Joanne V. Wood,¹ W.Q. Elaine Perumovic,² and John W. Lee¹

¹University of Waterloo and ²University of New Brunswick

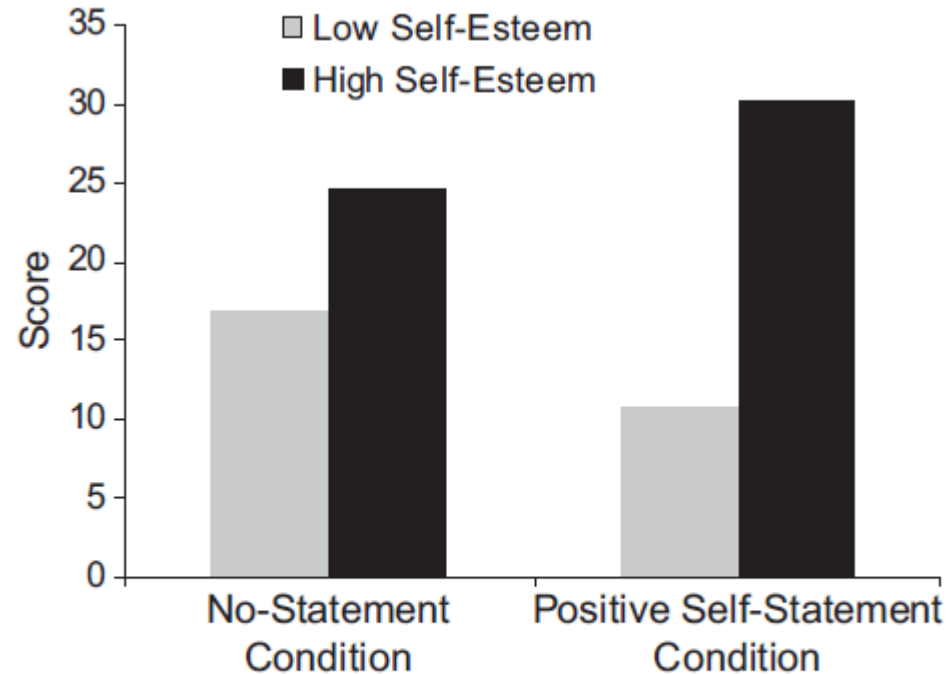

Fig. 1. Mean score on the Association and Reasoning Scale as a function of self-esteem and condition in Study 2. Higher scores suggest better mood.

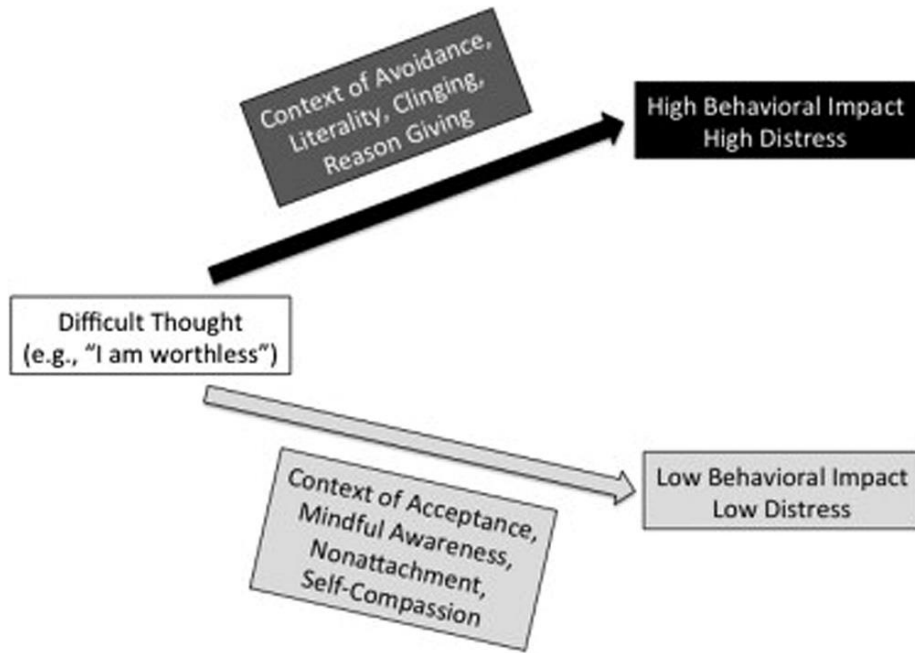
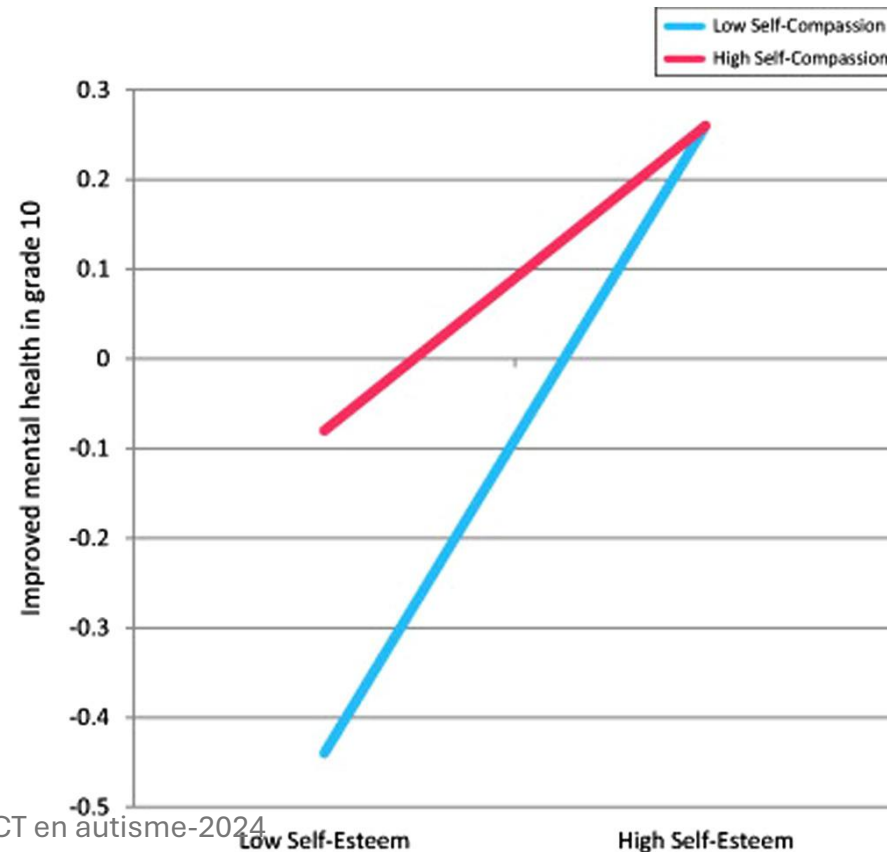

Fig. 1. A contextual model of different ways of relating to difficult thoughts

"Self-compassion protects against the negative effects of low self-esteem: A longitudinal study in a large adolescent sample" q Sarah L. Marshall a,†, Phillip D. Parker b, Joseph Ciarrochi b, Baljinder Sahdra b, Chris J. Jackson c, Patrick C.L. Heaven

Fig. 2. Latent interaction of self-esteem and self-compassion in Grade 9 predicting residual change in mental health in Grade 10.

Beide hebben interpersoonlijke variant

- ‘Jij moet maken dat ik me niet slecht voel’ (en bv mee controleren ifv OCD); of iemand blijft in een gewelddadige relatie uit angst alleen te zijn, wie zich niet gekwetst wil voelen of onzeker, rouw is voor het eigen verlies, ... (Exp. Avoidance)
- ‘Jij bent verantwoordelijk voor mijn geluk (of omgekeerd)’ (en ik eis dat op, is mijn recht), of ‘je moet me dit’, ‘als je ‘t niet met me bent , ben je tegen me’, ‘Als ik mager ben , zal ik geliefd worden door anderen’, ‘als je me verlaat, maak ik me van kant’ ... (Attachment)

Overkomen van Exp -avoidance en Exp-Attachment

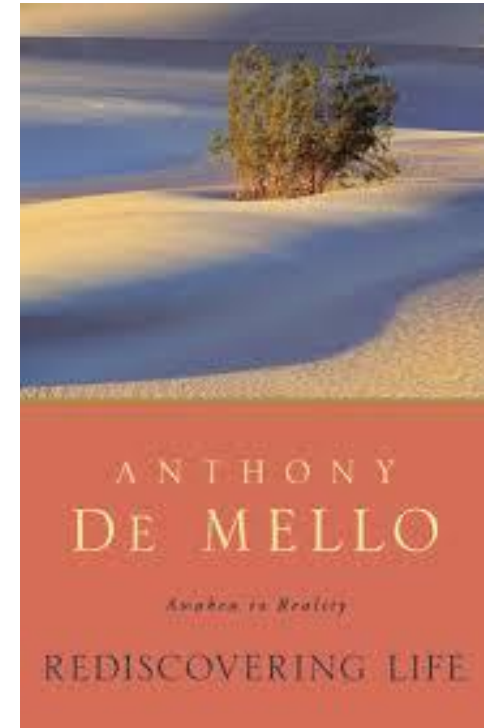
- I will not run from me

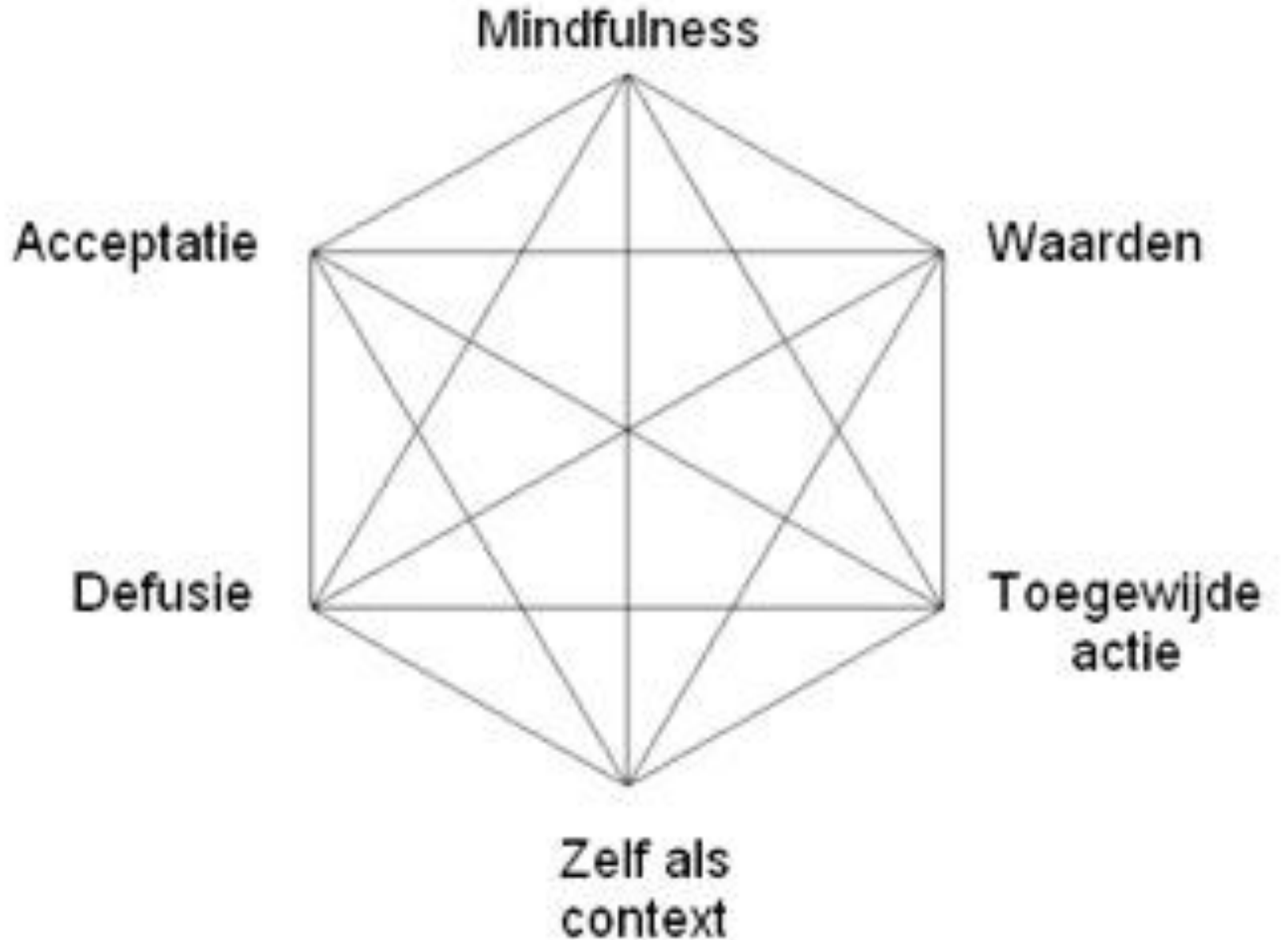
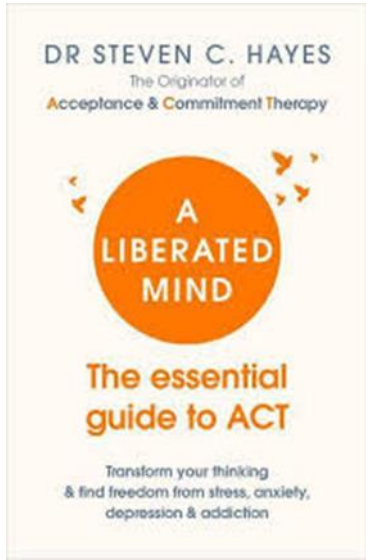
Versus

- I will not cling to me

Of met de woorden van Anthony De Mello:

“Ik ben niet bang om je te verliezen, want je bent mijn of iemand anders eigendom niet. Ik hou van je zoals je bent, zonder gehechtheid, zonder angst, zonder voorwaarden, zonder egoïsme, en ik probeer je niet te claimen. Ik hou onvoorwaardelijk van jou omdat ik van jouw vrijheid hou, evenals van de mijne.”

CASUSCONCEPTUALISATIE

<p>Vermijding</p> <p>Hoe? (vermijdt zij/hij)</p> <p>Wat? (vermijdt zij/hij)</p>	<p>Fusie</p> <p>Welke gedachten domineren het denken en het gedrag?</p>	<p>Onhelderheid v. waarden</p> <p>Op welke levensgebieden zijn welke waarden onderbelicht?</p>
<p>Dominantie van verleden of toekomst</p> <p>Door wat uit verleden of toekomst wordt hij/zij vaak bevangen?</p> <p>Bewustzijn: Is hij/zij zich ervan bewust wanneer de aandacht bij toekomst of verleden i.p.v. 'hier en nu is?</p>	<p>Zelf als proces/context, inhoud</p> <p>Is hij/zij zich bewust van interne processen en dat hij/zij daarvan de waarnemer is?</p> <p>Zelfbeeld: Door welk zelfbeeld wordt hij/zij belemmerd?</p>	<p>Ontoegewijde acties</p> <p>Gedrag zoals inactiviteit, impulsiviteit, volharding dat losstaat van levenswaarden:</p> <p>Vaardigheden die men mist om waardevolle doelen na te streven?</p>

Pijlers van psychologische flexibiliteit

ADVISEUR

Open

- Moeilijke inhouden accepteren zonder strijd
- Gedrag wordt gestuurd door ervaring ipv regels

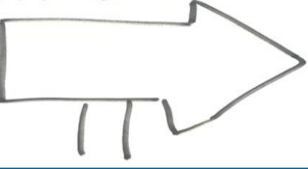
WAARNEMER

Bewust

- Hier en nu kunnen toelaten
- Perspectief kunnen nemen op zelf en zelf-als-verhaal

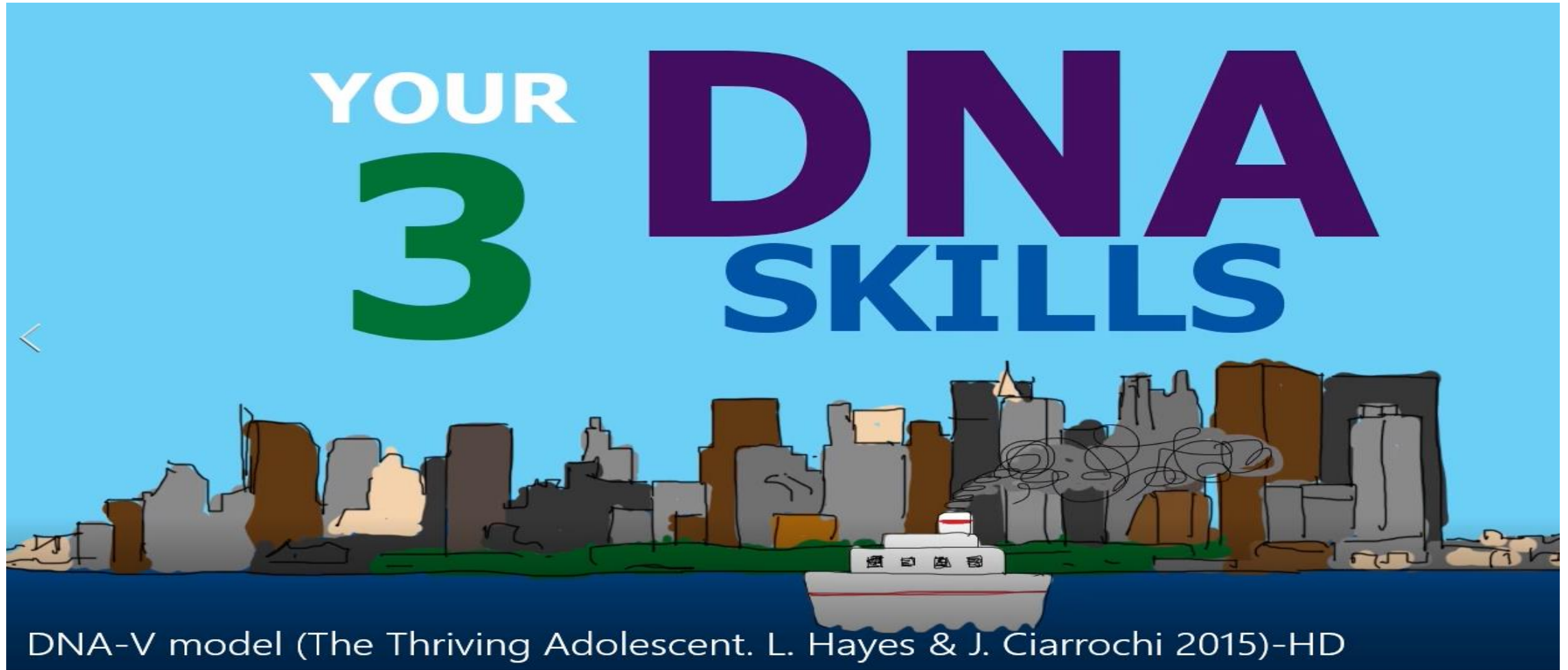
ONTDEKKER

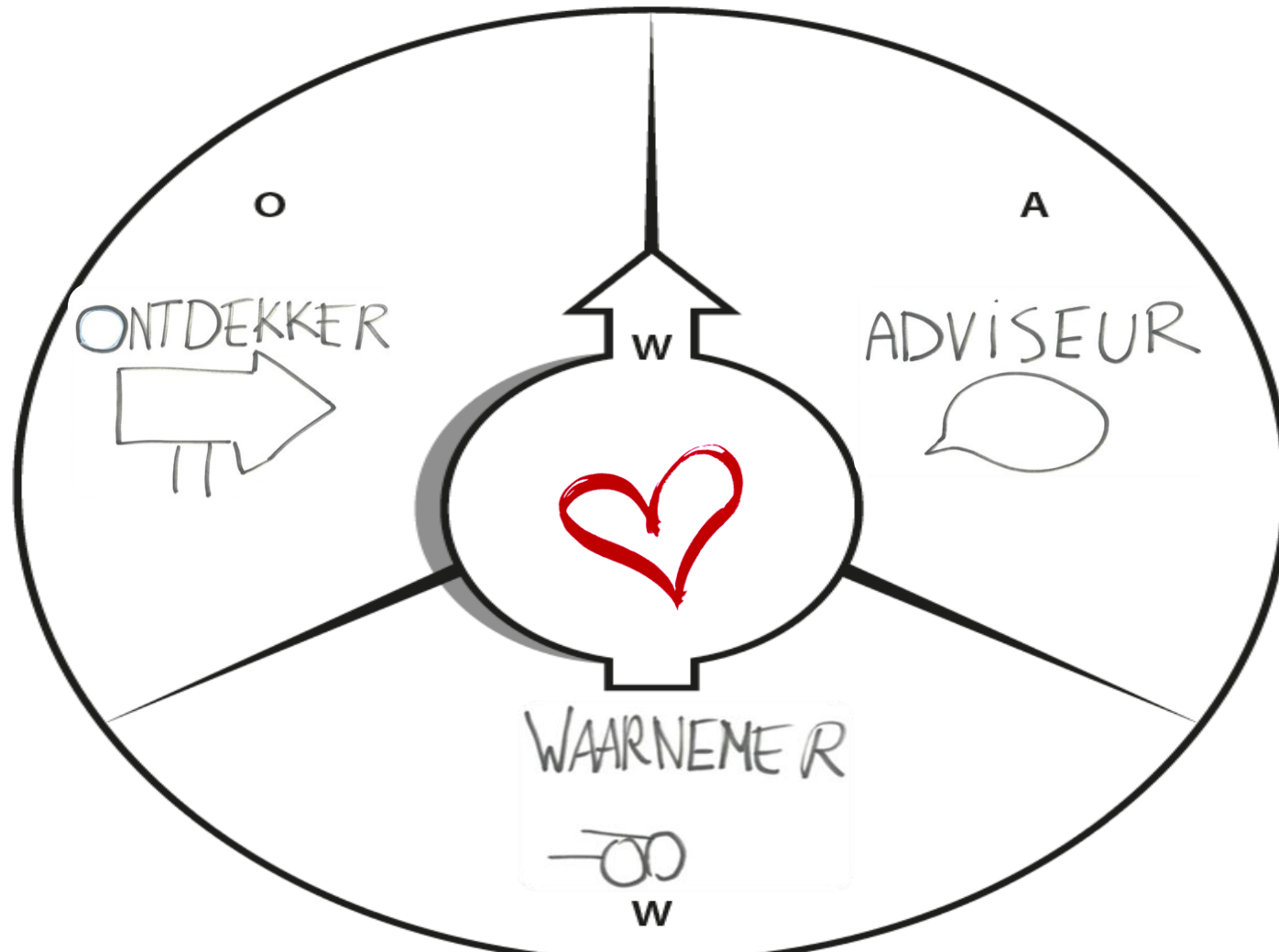
Toegewijd

- Sterke verbondenheid met waarden
- Waarde-gerichte actie kunnen aanhouden

<https://vimeo.com/142767519>

DNA-Walk of life

<https://dnav.international/dna-v-for-adults/>

[HOME](#)

[ABOUT US](#)

[ADULTS DNA-V](#)

[YOUTH DNA-V](#)

[RESOURCES](#) ▼

[CONTACT](#)

The hero banner features a background of teal and blue wavy patterns. On the right side, there is a dark blue circular shape containing white text.

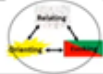

DNA-V for Adults

Awaken, learn, evolve, become your best self.

[DOWNLOAD OUR FREE WORKBOOK](#)

INNER STRENGTH TRAINING

Developing the skills you
need to live *your dreams*

DNA-V 	RFT ROE
Noticer We pay attention and notice the things in the world around us and inside us.	Orienting Orienting refers to noticing or attending to a stimulus or event.
Advisor We tell stories and make connections between things, constantly giving ourselves advice about the world. 	Relating (relational framing) Relating refers to the myriad complex ways in which verbal humans can relate stimuli and events.
Discover We engage in the world and do things.	Evoking Evoking refers to whether a noticed stimulus or event is appetitive, aversive, or relatively neutral

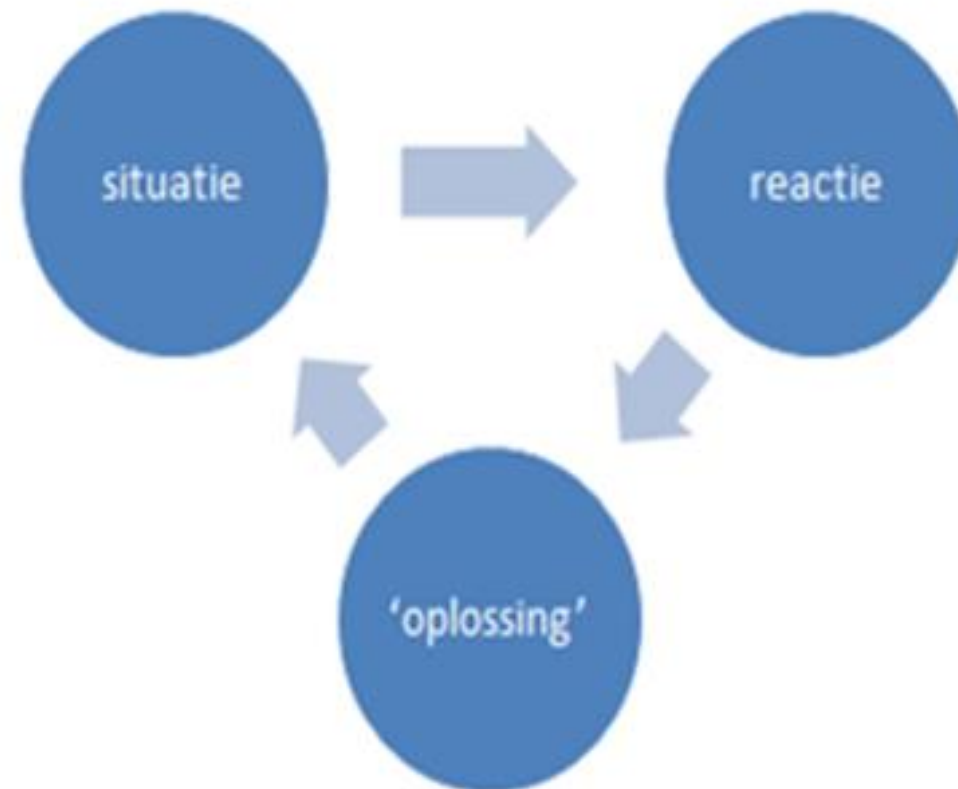

Creatieve hopeloosheid

‘jij bent niet hopeloos, je strategie wel’

Anti-gedrag is
Stressgedrag: een
oplossingsstrategie

Driecirkels-diagram

CH: drie simpele vragen

- Wat heb je al geprobeerd?
- Hoe werkte dit?
 - Op korte termijn?
 - Op lange termijn?
- Wat waren de kosten?
 - Op de rest van je leven?
 - Klembord metafoor of tekening 3 cirkels

XII

De volgende planeet werd bewoond door 'n dronkaard. Dit werd 'n kort bezoekje maar 't stemde de kleine prins heel bedroefd.

– Wat doe je daar? zei hij tot de dronkaard, die hij stil vond zitten bij 'n verzameling lege flessen en 'n verzameling volle flessen.

– Ik drink, antwoordde de dronkaard met 'n somber gezicht.

– Waarom drink je? vroeg 't prinsje.

– Om te vergeten, antwoordde de dronkaard.

– Om wat te vergeten? vroeg 't prinsje weer, die al medelijden kreeg.

– Om te vergeten dat ik me schaam, gaf de dronkaard met gebogen hoofd toe.

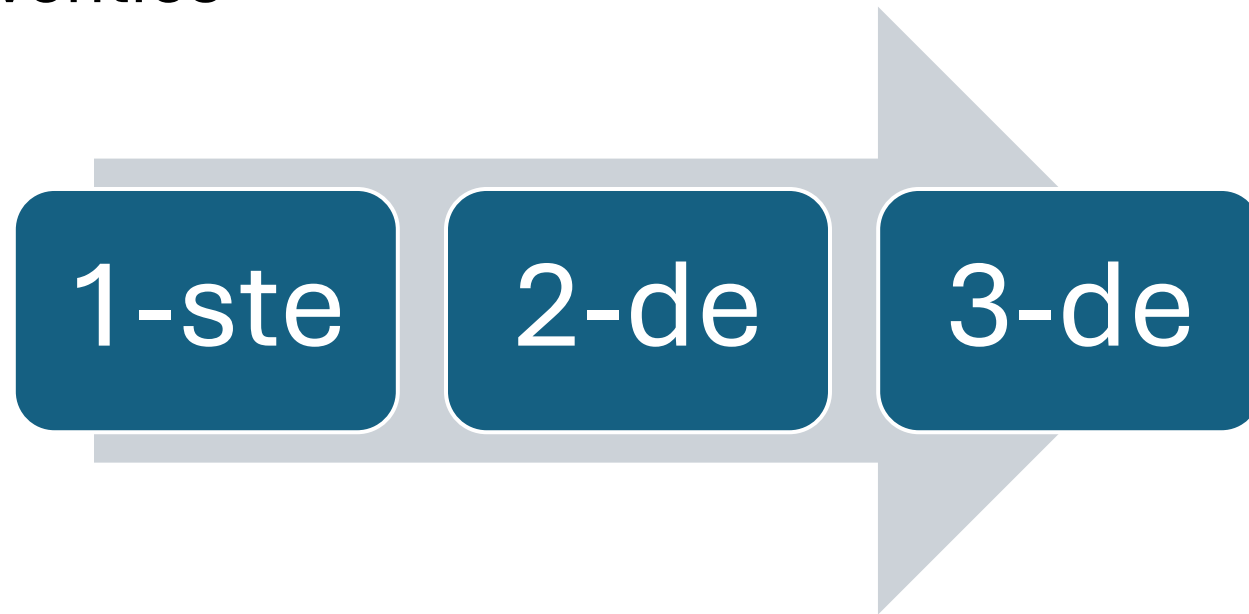
– En waarover schaam je je dan? informeerde de kleine prins, die hem wilde helpen.

– Ik schaam me dat ik drink, besloot de dronkaard en zei verder niets meer. En verslagen ging de kleine prins verder.

– Grote mensen zijn toch wel hèèl, hèèl wonderlijk, zei hij bij zichzelf onder de reis.

ACT = integratie

op een continuüm, gebruikt dus ook klassieke en cognitieve therapie-interventies

Bouwstenen van behandelplan

Eerste orde veranderingen

- Werken op vaardigheden en context
- Cognitieve interventies

Tweede-orde veranderingen

- Toepassing hexaflex
- Draaiboeken vanuit ACT

Werken op vaardigheden en context

- Competentie is de balans tussen (ontwikkelings)taak en vaardigheid
- Functioneel: capaciteit zich aan te passen aan de vereisten die thuis, op school, op werk, in de maatschappij worden gesteld
- Of het aanpassen van de context aan de draagkracht en mogelijkheden van de persoon met autisme

Aard van therapeutische interventies bij ASS: eerste orde-veranderingen

- **Eerste generatie gedragstherapie: werken op vaardigheden en context**
 - Emotieherkenning, stresshantering, communicatie en sociale vaardigheden
 - Sturing context en psycho-informatie
- **Tweede generatie gedragstherapie**
Gedragsanalytische visie op cognitieve therapie: regelgeleid gedrag
 - Toepassing regelgeleid gedrag op autisme
 - Toepassing op cognitieve zwaktes autisme:
 - Centrale Coherentie/Contextblindheid
 - Theory of mind
 - Executieve functies

vaardigheden

- Stresshantering
 - Het ijzer slaan als het koud is
 - Herkenning en tolerantie stressgedrag (= vaak anti-gedrag)
 - Preventie (stressoren vs. protectieve factoren: een person met ass is een tanker)

Jeanette McAfee, Navigeren in een sociale wereld, een programma voor (rand)normaal begaafde personen met een autismespectrumstoornis, 2006, Garant

Werken met de context

- Lage EE en rehabilitatie
- Psycho-informatie en acceptatie
- pedagogische aanpak / ontwikkelingstaken ouders en omgang ouders met eigen angst
- contingency management (gevolgen die in omgeving beïnvloed kunnen worden)

Anti-vriendelijke context

- Externe sturing
- Gevoelig voor context die duidelijkheid biedt
- verschillende levensterreinen
- Gebruikt anti-vriendelijke communicatie

Mensen met autisme helpen (13:30-19:40)

Tweede orde verandering en draaiboeken

Een eenvoudige ACT-toolkit			
Defusie	Zing wat je denkt	Geef je geest een naam	Schrijf gedachten op kaartjes en draag ze met je mee
Acceptatie	Doe het tegenovergestelde	Geef lastige gevoelens een kleur, een gewicht, een snelheid en een vorm	Oefen met het loslaten van het touw
Aanwezigheid	Doe een scan van je lichamelijke sensaties	Enkel- en meervoudige aandacht	Een open focus
Zelf	Herschrijf je verhaal	Merk op wie er opmerkt	Onthoud: dat ben ik niet
Waarden	Beschrijf je waarden	Speel 'Ik heb een geheim'	Sorteer kaartjes met waarden
Actie	Koppel nieuwe gewoontes aan vaste routines	Deel je voornemen met een goede vriend(in)	Koppel waarden aan SMART-doelstellingen

Acceptance and commitment therapy for autistic adults: An open pilot study in a psychiatric outpatient context

Johan Pahnke^{a,*}, Tatja Hirvikoski^b, Johan Bjureberg^a, Sven Bölte^{b,c}, Jussi Jokinen^d, Benjamin Bohman^a, Tobias Lundgren^a

Journal of Contextual Behavioral Science 13 (2019) 34–41

NeuroACT treatment modules and sessions.

Module 1. Stress and avoidance (Session 1–2)

- Psychoeducation on stress from an ACT-perspective.
- Recording of stressful situations.
- Avoidance trap.

Module 3. Values and committed action (Session 5–6)

- Values- and motivation work.
- Purpose and meaning.
- Behavior goals and committed action.

Module 5. Integration of ACT (Session 9–10)

- Using presence, defusion, and acceptance.
- Managing stress in social situations.
- Restorative actions.

Module 2. Perspective taking (Session 3–4)

- Introduction to mindfulness and cognitive defusion.
- Being present.
- Perspective taking skills.

Module 4. Acceptance and compassion (Session 7–8)

- Acceptance and compassion skills.
- Acceptance of emotions and body sensations.
- Acceptance of sensory input.

Module 6. Consolidation of ACT (Session 11–12)

- Action plan.
- Review of group experiences.
- Planning for the future.

The manualized ACT group program named *NeuroACT – stress management for flexibility and health*, which was used in this study was a modified version of the ACT protocol previously evaluated in adolescents and young adults diagnosed with ASD (Pahnke et al., 2014). The NeuroACT treatment manual can be retrieved from the website <http://www.brainproof.se> or will be made available upon request by contacting the first author. The treatment program combines a functional contextual perspective with neuropsychology and support of executive functions. The intervention consisted of 12 weekly 150 min' group sessions. After each session, there were 30 min where the participants could ask questions or get help with homework assignments. Each session had a similar format with a short mindfulness or acceptance exercise, followed by a review of homework assignments, introduction of the theme of the particular session, and finally a review of new homework assignments and session evaluation.

Document

Description

Conceptualization template

Conceptualization template to use for neurodevelopmental or other

Life Map (professional)

Health		Work/activity	
What's important?	What will I do?	What's important?	What will I do?
What prevents me?	How handle obstacles?	What prevents me?	How handle obstacles?

Relations		Leisure	
What's important?	What will I do?	What's important?	What will I do?
What prevents me?	How handle obstacles?	What prevents me?	How handle obstacles?

What's important?

Life values and motivation

What will I do?

Goal behaviors

What prevents me?

Thoughts, emotions, bodily reactions, lack of skills, poorly adapted environment, insufficient aids or resources, etc.

How handle obstacles?

Focus training, perspective, acceptance, life values, goal behaviors, adapt the environment, use aids and resources, ask for help, social support, etc.

In twee woorden ...

- Waar geeft de patiënt om ?
- Wat staat hiervoor in de weg ?
- Wat is het prijskaartje van de huidige situatie en verandering ?
- Start hier: meestal een mix van acceptatiewerk en vaardigheden

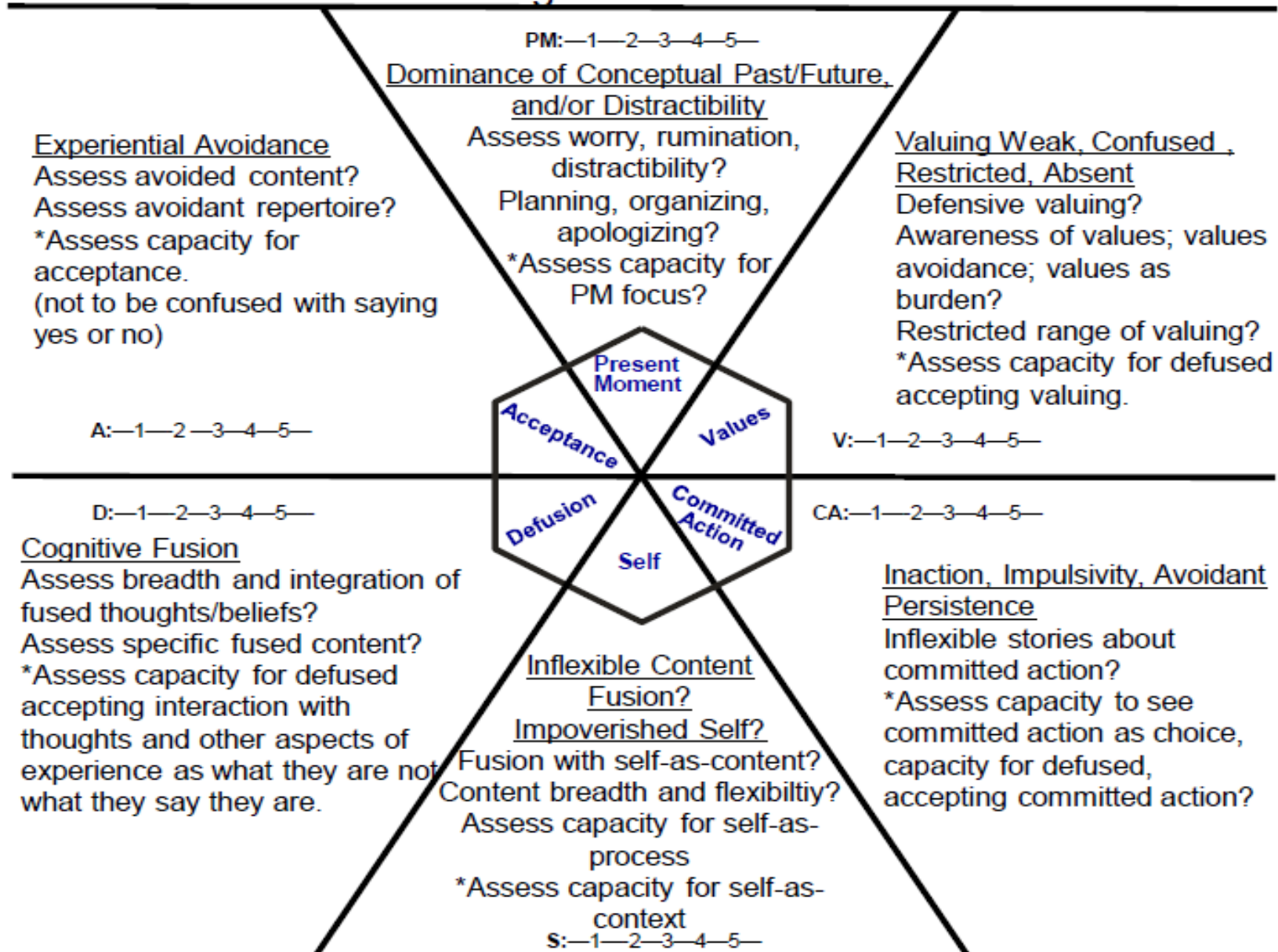
Hoe kan je starten ?

- Waar ga je voor ? Wat vind je belangrijk in je leven ?

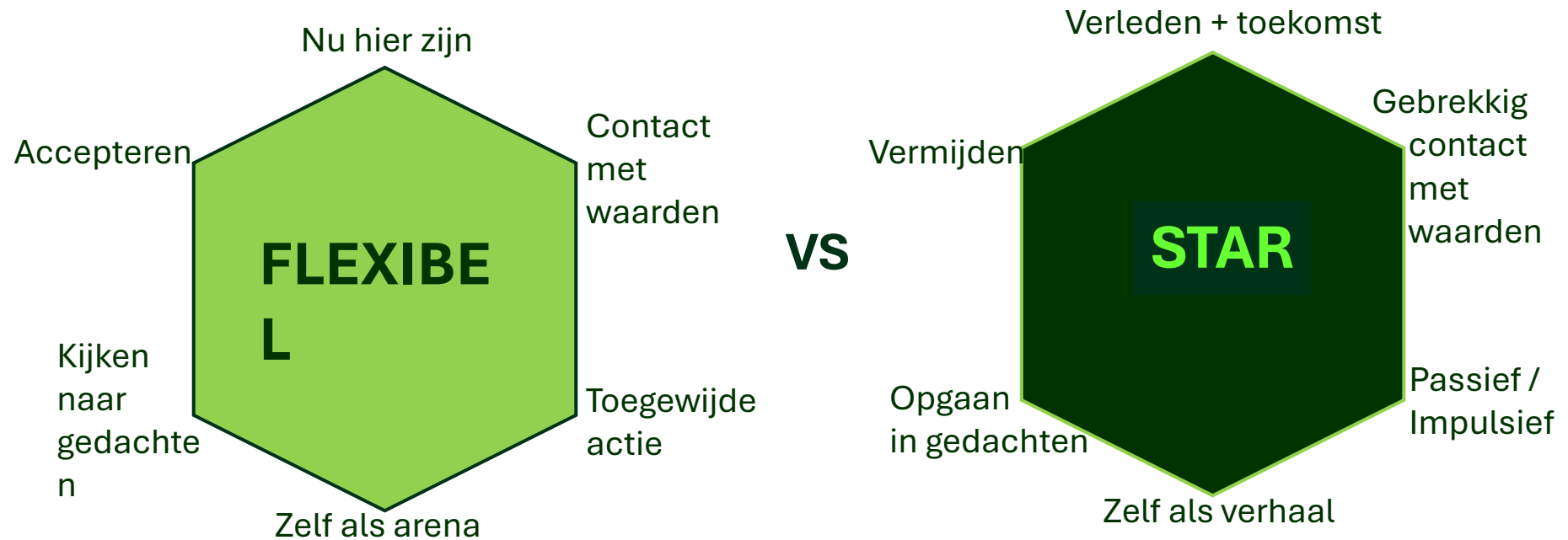
Als 'ik wil me beter voelen' vraag je 'hoe zou je leven er dan uitzien ?' Ik heb hier een toverstaf

Om je te kunnen helpen, heb ik jou hulp eerst nodig. Ik wil echt weten wat het is in jouw schoenen te staan ... , maak een 'dag'boek, label gedachten, gevoelens, gewaarwordingen ...

Hexaflex Diagnostic and Assessment

De dubbele hexaflex en mentale fitness

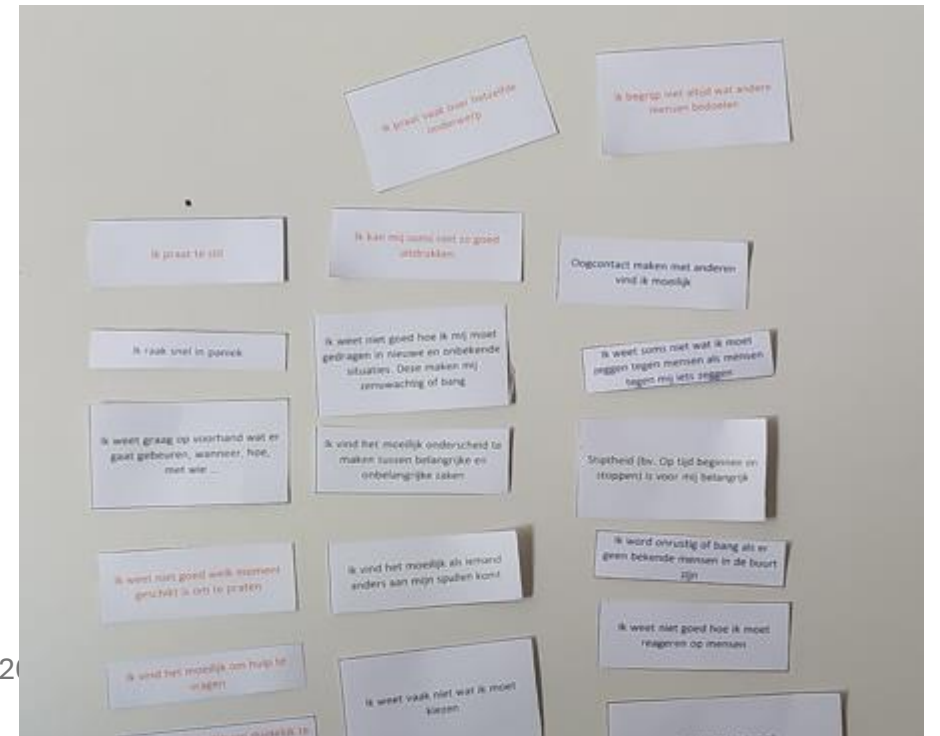

CASUSCONCEPTUALISATIE

<p>Vermijding</p> <p>Hoe? (vermijdt zij/hij)</p> <p>Wat? (vermijdt zij/hij)</p>	<p>Fusie</p> <p>Welke gedachten domineren het denken en het gedrag?</p>	<p>Onhelderheid v. waarden</p> <p>Op welke levensgebieden zijn welke waarden onderbelicht?</p>
<p>Dominantie van verleden of toekomst</p> <p>Door wat uit verleden of toekomst wordt hij/zij vaak bevangen?</p> <p>Bewustzijn: Is hij/zij zich ervan bewust wanneer de aandacht bij toekomst of verleden i.p.v. 'hier en nu is?</p>	<p>Zelf als proces/context, inhoud</p> <p>Is hij/zij zich bewust van interne processen en dat hij/zij daarvan de waarnemer is?</p> <p>Zelfbeeld: Door welk zelfbeeld wordt hij/zij belemmerd?</p>	<p>Ontoegewijde acties</p> <p>Gedrag zoals inactiviteit, impulsiviteit, volharding dat losstaat van levenswaarden:</p> <p>Vaardigheden die men mist om waardevolle doelen na te streven?</p>

Primaire/secundaire problemen

- psycho-educatie ifv acceptatie
- Cognitieve en psychologische flexibiliteit : ten dienste van waarden en QoL)

Secundaire problemen

- Angst , depressie en stress vaak ingangspoort of aanmeldingsklacht
- Maken vaak dat onderliggende ontwikkelingsproblematiek gemist wordt en behandelingen niet aanslaan, met soms wanhoop die vraag naar euthanasie doet stellen

Anti-vriendelijke behandeling

- Wijze
- Middel
- Focus
- Strategie

-

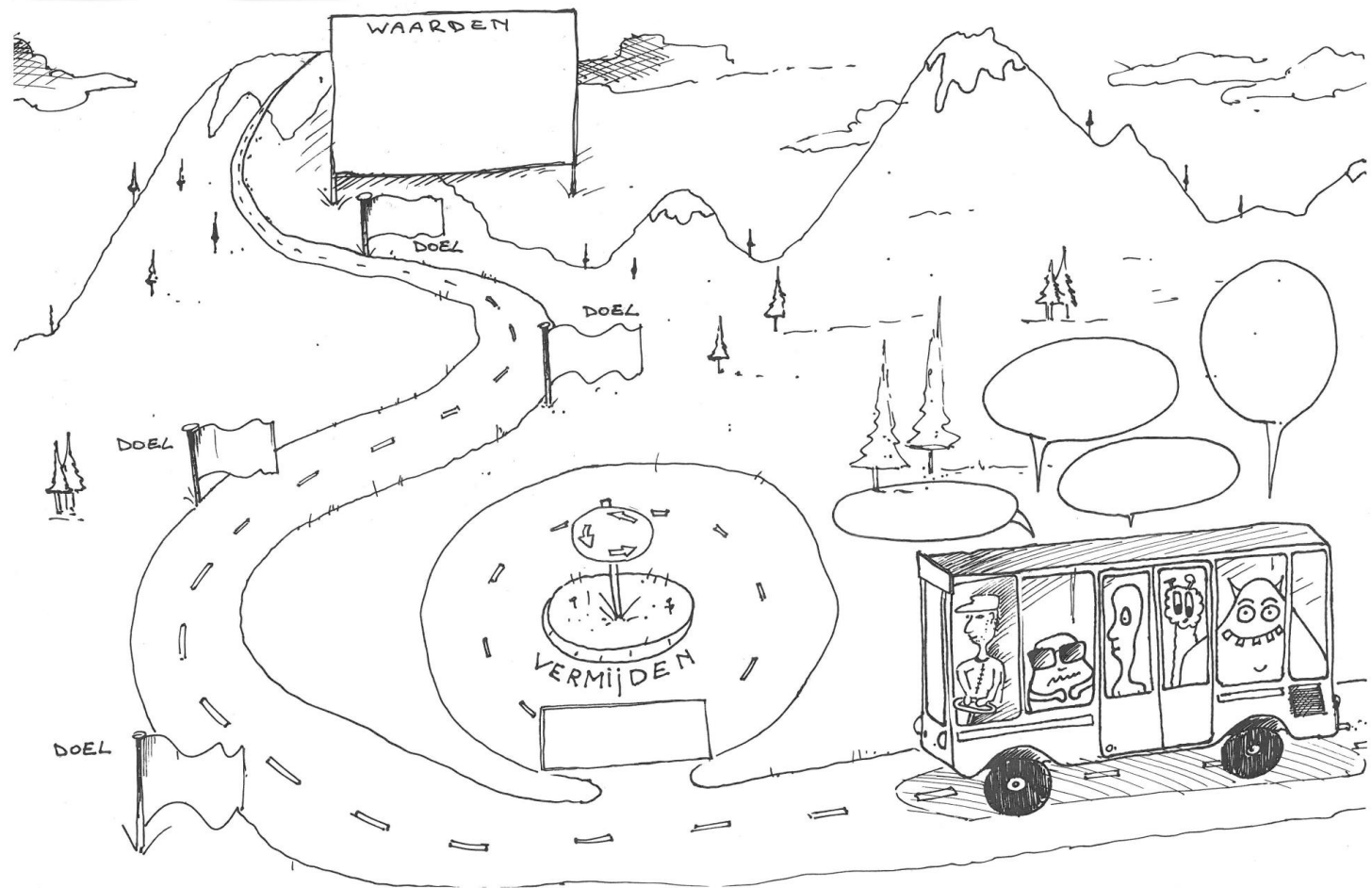
5.1. Wijze

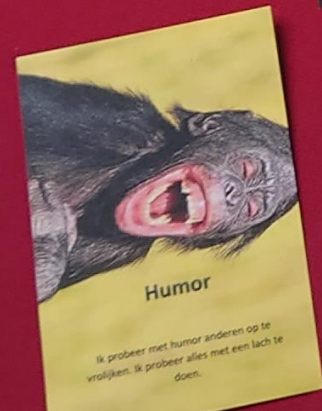
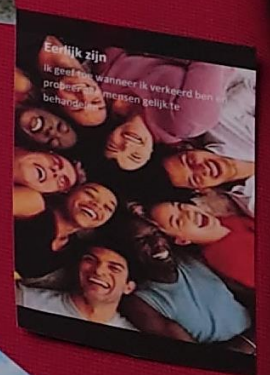
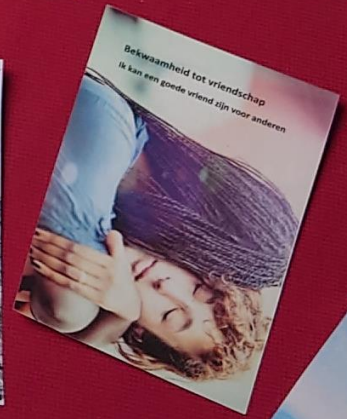
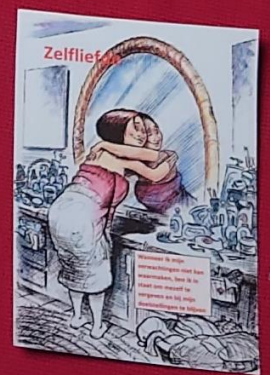
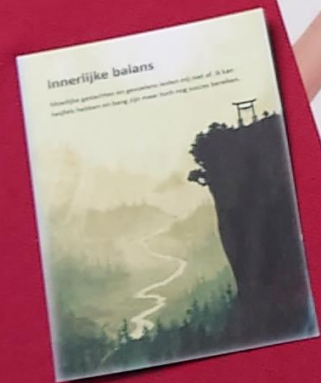
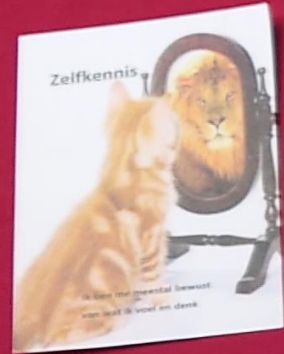
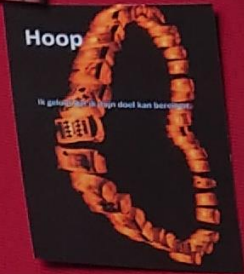
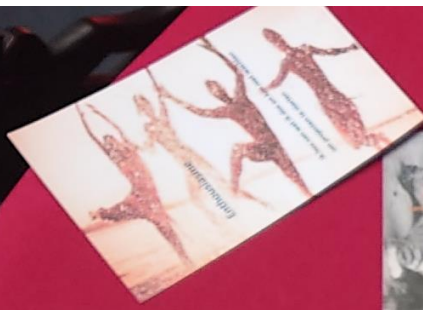
- Visueel
- Ervaringsgericht
- Face tot face

Visueel

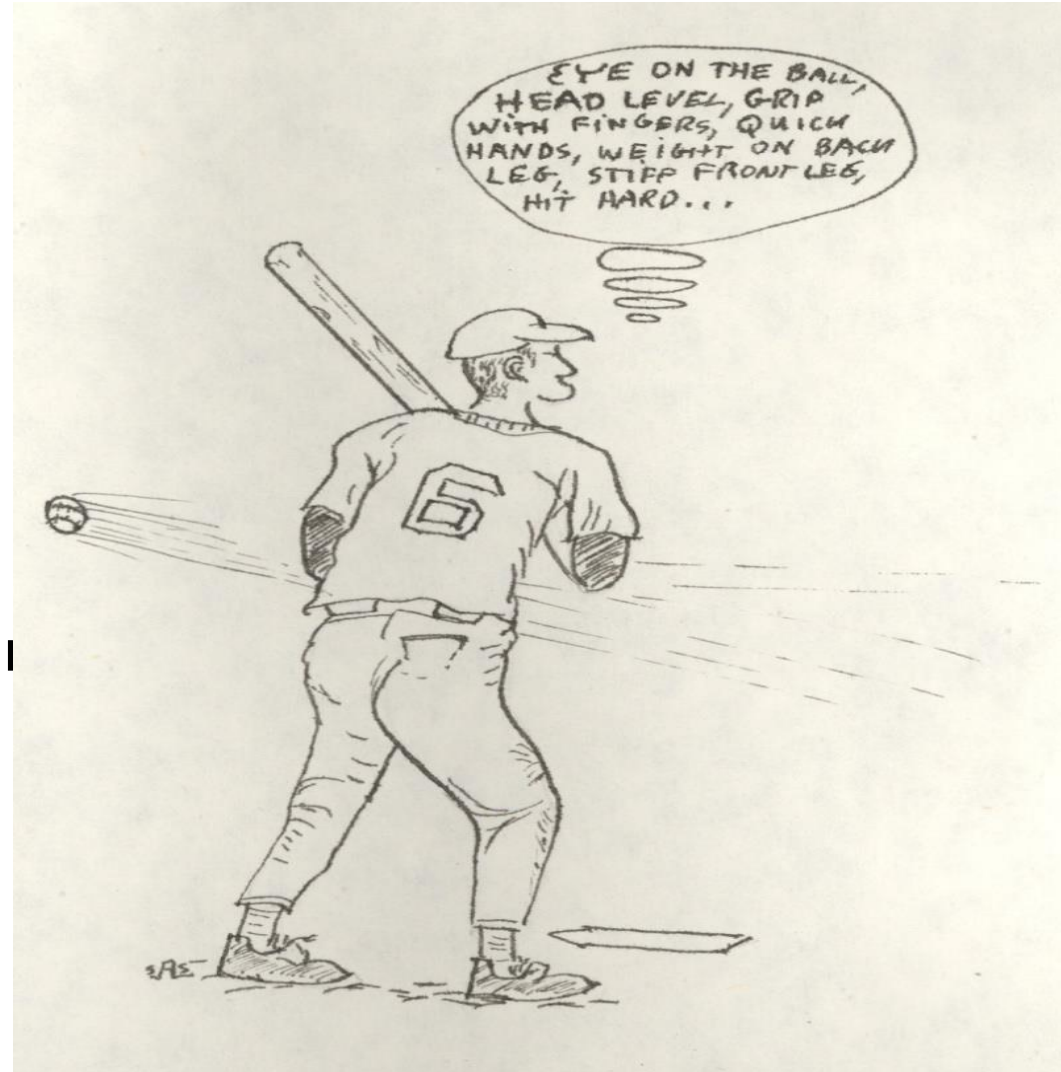
- Geeft overzicht en vermijdt d talige misverstanden
- Vertraagt het tempo
- Helpt generaliseren vanuit *h* en *nu*
- Gebruik van sprekende beelc als externe grafische organis bv bij frontale letsels)

Ervaringsgericht

- kanaal dat intact is
- Overkomt de grenzen van een regelgeleide aanpak, bevordert generalisatie
- In vivo feedback werkt beter dan scenario-training bij het verwerven van sociale vaardigheden

My Struggle: Work-Related Interpersonal Situation

Identify a work-related interpersonal situation that you are struggling with (i.e., bullying, communication problems, giving a colleague negative feedback). What value / goal were you trying to put into play? Write about this situation in the lines below:

Write about the difficult emotions and thoughts that showed up during this interaction

What was the outcome of this situation, or is it unresolved? What behaviour did you engage in?

What control strategies did you engage in? How did you try to make yourself feel better? Examples include: Playing big, avoiding the person, playing small, and making a sarcastic comment towards the other person.

Reflection question: How successful were these control strategies?

The fundamental question: Willingness, values, and commitment

Value: What value would you like to put into play?

Internal 'bullies': What private experiences sometimes 'push' you around and seem to get in the way of your valued action?

Thoughts/evaluations

Emotions

Willingness: Are you willing to make room for these private experiences, in order to do what you value?

Yes: Go to the next step and commit to valued behavior. Carry your thoughts and feelings with you, like keys.

No: You may need to choose another value to put into play.

Commitment: What concrete actions would you like to commit to, that will put your values into play

Other's value: What value is the other person trying to put into play?

Other's internal bullies: What are likely to be the other person's 'internal bullies'

Thoughts/evaluations

Emotions

Other's actions: What behavior would I like the other person to engage in? Can I connect this behavior to their values?

Experiëntiële oefeningen

- Bij defusie of MF oefeningen, video of audiomateriaal ter beschikking stellen, zodat tussen sessies kan herhaald worden, voor consolidatie van de vaardigheden in het dagelijks leven

Face to Face

- Duidelijke communicatie
- Beperkte afleidbaarheid
- Prikkel arm
- Groepstherapie is snel verwarrend en overprikkelend

HOE MENSEN MET AUTISME TE WOORD STAAN

Autisme is onzichtbaar en heeft vele gezichten. Elke persoon met autisme is uniek. Als gevolg van hun andere manier van informatieverwerking ervaren mensen met autisme de wereld anders en hebben ze een andere manier van communiceren.

Mensen met autisme nemen communicatie en taal (bv. gezegden en beeldspraak) vaak letterlijk. Ze hebben het vaak moeilijk met het opmerken, interpreteren en zelf gebruiken van non-verbale signalen, zoals intonatie- of volumeverandering in de stem, gelaatsuitdrukkingen, lichaamstaal en gebaren. Ook het denken in abstracte begrippen is voor hen veelal niet eenvoudig. Hierdoor kan verwarring en miscommunicatie ontstaan.

Er wordt vaak van mensen met autisme verwacht dat zij hun communicatiestijl aanpassen aan de situatie en aan anderen. Je kan het natuurlijk ook omdraaien. In een gelijkwaardig gesprek is er uiteraard tweerichtingsverkeer en getuigt het van respect als jij ook hen tegemoetkomt. Deze tips kunnen je daarbij helpen.

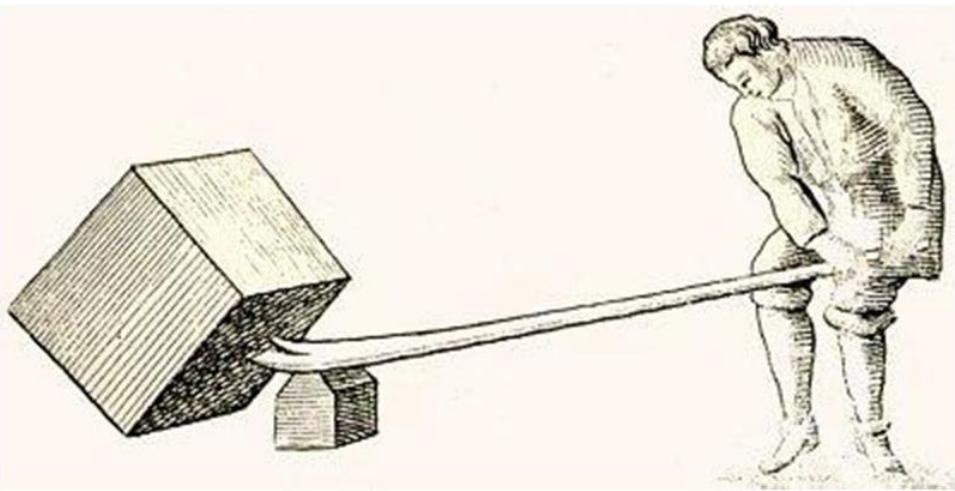
10 AUTISMEVRIENDELIJKE COMMUNICATIE TIPS

N.B. Iedere persoon met autisme is anders en heeft een eigen communicatiestijl

- 1 Gebruik korte, direct en helder geformuleerde zinnen.**
Mensen met autisme hebben het vaak moeilijk om de essentie uit lange, ingewikkelde zinnen te halen. Door kort en bondige zinnen te gebruiken verklein je de kans dat ze zich in details verliezen. Dit lijkt misschien streng of onvriendelijk maar is net duidelijk en autismevriendelijk.
- 2 Wees expliciet en volledig.**
Zeg wat je bedoelt, ook al lijkt het té vanzelfsprekend. Mensen met autisme hebben veel baat bij structuur en voorspelbaarheid. Vermijd dus 'zo meteen' en ga voor 'binnen vijf minuten'. Maak ook je vragen concreet en expliciet.
- 3 Verwoord je boodschap positief.**
Vertel wat wél gebeurt, niet wat niét gebeurt.
- 4 Vermijd figuurlijk en dubbelzinnig taalgebruik.**
Mensen met autisme nemen taal vaak letterlijk. Grapjes en sarcastische opmerkingen worden niet altijd goed begrepen. Zeg precies wat je bedoelt, dat doen mensen met autisme ook.
- 5 Zorg ervoor dat jouw verbale en non-verbale boodschap elkaar niet tegenspreken.**
"Ja" zeggen en tegelijkertijd je hoofd schudden geeft een verwarrend signaal.
- 6 Ondersteun je boodschap met visuele informatie,** zoals geschreven woorden, een schema, pictogrammen, tekeningen, foto's, voorwerpen ...
- 7 Vertraag je communicatiesnelheid en geef bedenktijd.**
Laat gerust wat stilte vallen tussen je zinnen en vragen. Dankzij die ademruimte zal jouw gesprekspartner de informatie vlotter verwerken. Indien er na een tijdje geen reactie volgt, herhaal dan gerust letterlijk je boodschap. Dit zal niet als beledigend worden ervaren. Vermijd betuttelende taal en stel één vraag tegelijkertijd.
- 8 Vermijd aanrakingen en dwing niet om je aan te kijken.**
Mensen met autisme zijn vaak over- of ondergevoelig voor zintuiglijke prikkels.
- 9 Zorg voor rust in het gesprek.**
Door een rustige, prikkelarme omgeving als 'gespreksdecor', kan jouw gesprekspartner zich beter concentreren. Belangrijke en onbelangrijke informatie kunnen beter van elkaar worden onderscheiden. Gewone geluiden en visuele prikkels kunnen mensen met autisme sterk afleiden of storen. Ze ervaren hierdoor vaak bovengemiddeld veel stress.
- 10 Stem regelmatig af met jouw gesprekspartner of de boodschap duidelijk is overgekomen.** Een emotionele reactie is vaak een reactie op beangstigende of verwarrende communicatie en ervaringen en dus niet persoonlijk bedoeld. Toon begrip voor hun reactie.

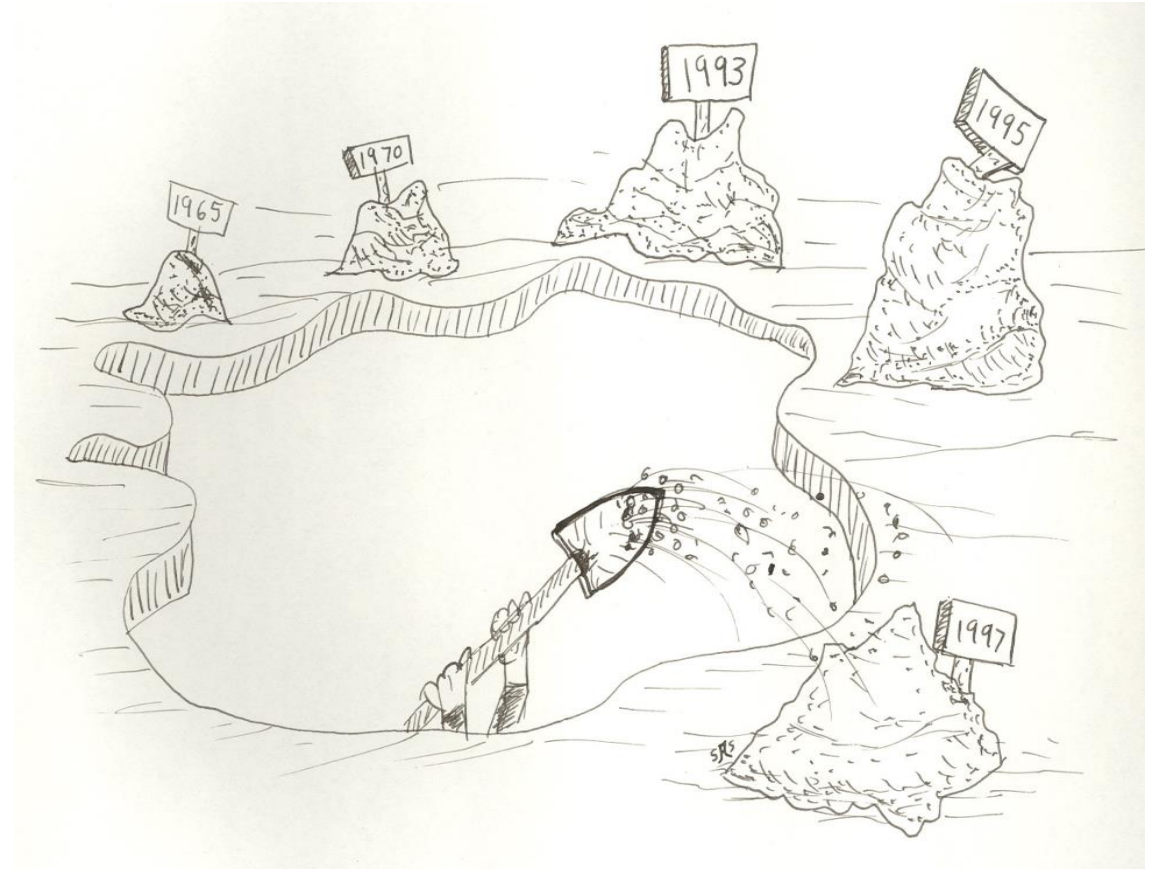
5.2. middel

- Gebruik metaforen
- Defusie ipv cognitieve herstructurering
- Mindfulness versus controle-gedrag
- Maximale inzet alle soorten interventies op flexibele wijze

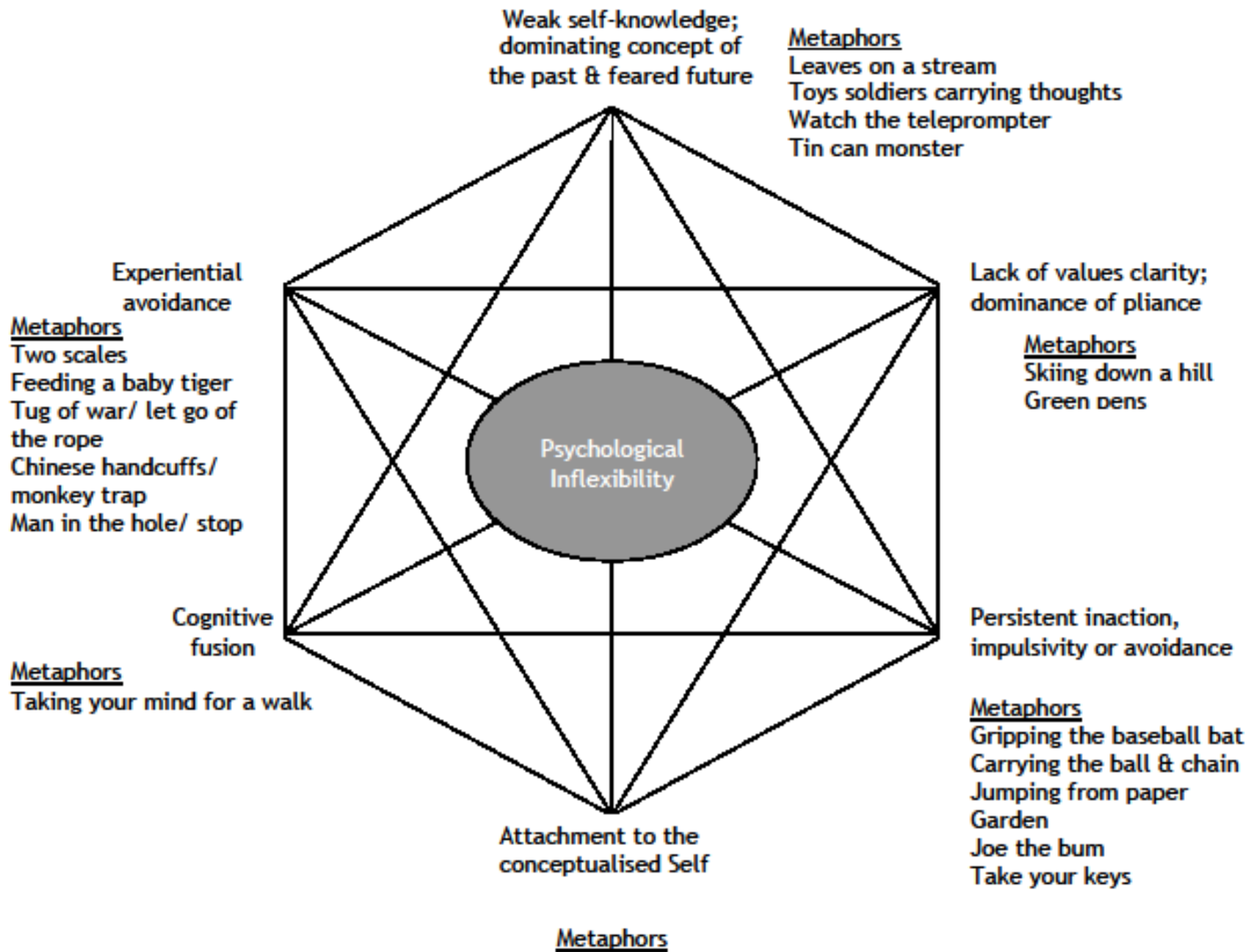
Gebruik van metaforen

- Omdat je taal niet met taal kan verslaan
- Ze schrijven geen gedrag voor. Ze beelden uit hoe dingen werken in bepaalde contexten
- Een ervaring die een patiënt al heeft wordt gekoppeld aan andere situatie

Ook bij deze doelgroep

- Vaak gedacht dat deze te moeilijk zijn voor patiënten die concreet in hun denken zijn.
- Omgekeerde blijkt. Ook jonge kinderen kunnen metaforen gebruiken en adolescenten en volwassenen met ASS kunnen zo abstractere concepten vatten. Dit maakt het concreet.

Uitspelen in hier en nu

- Fysiek uitspelen van metaforen (touwtrekken, armworstelen, levenslijn, ...) legt de link makkelijker met het dagelijks leven. Zulk een metaforisch rollenspel (bv de th die aan de arm trekt van patiënt weg van de gekozen richting, is zoals de 'vervelende' gedachten en gevoelens die opkomen wanneer hij een waardeconsistente richting opgaat (bv de automatische piloot van zelf depreciatie). Zo herkennen ze makkelijker waarde inconsistent gedrag en kunnen ze stappen zetten in de gewaardeerde richting.

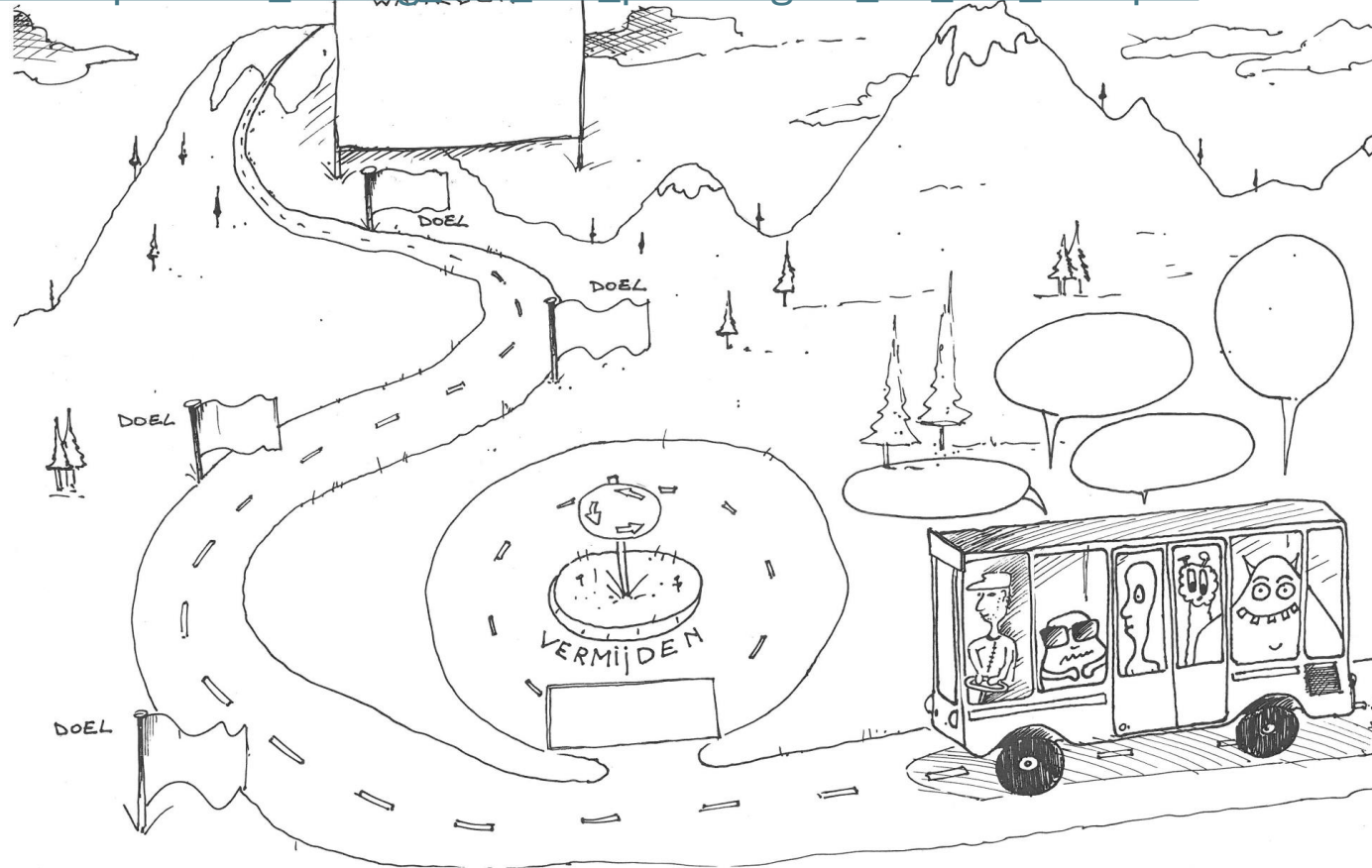
https://www.youtube.com/watch?v=Oqqsk_7Pm38

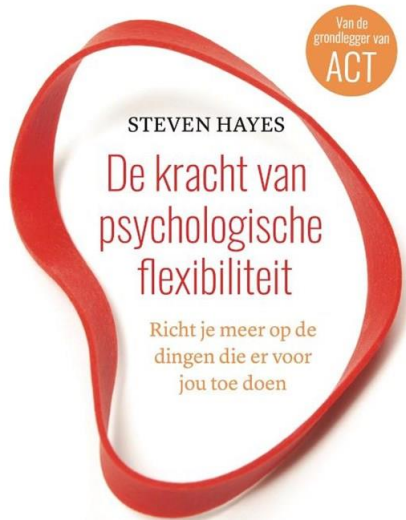
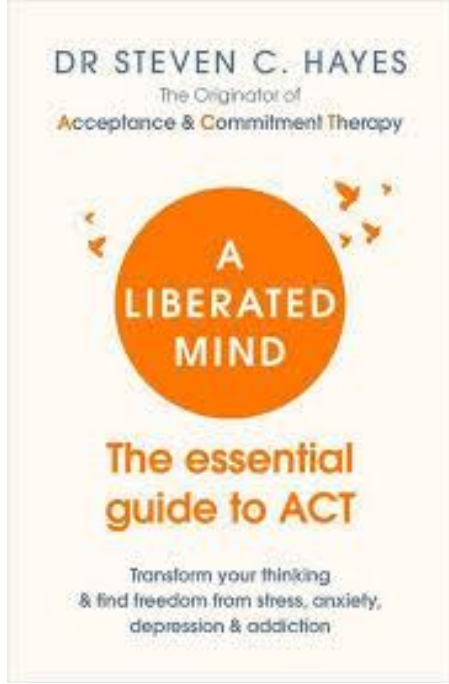

<http://actforpsychosis.com/videos/acting.mp>

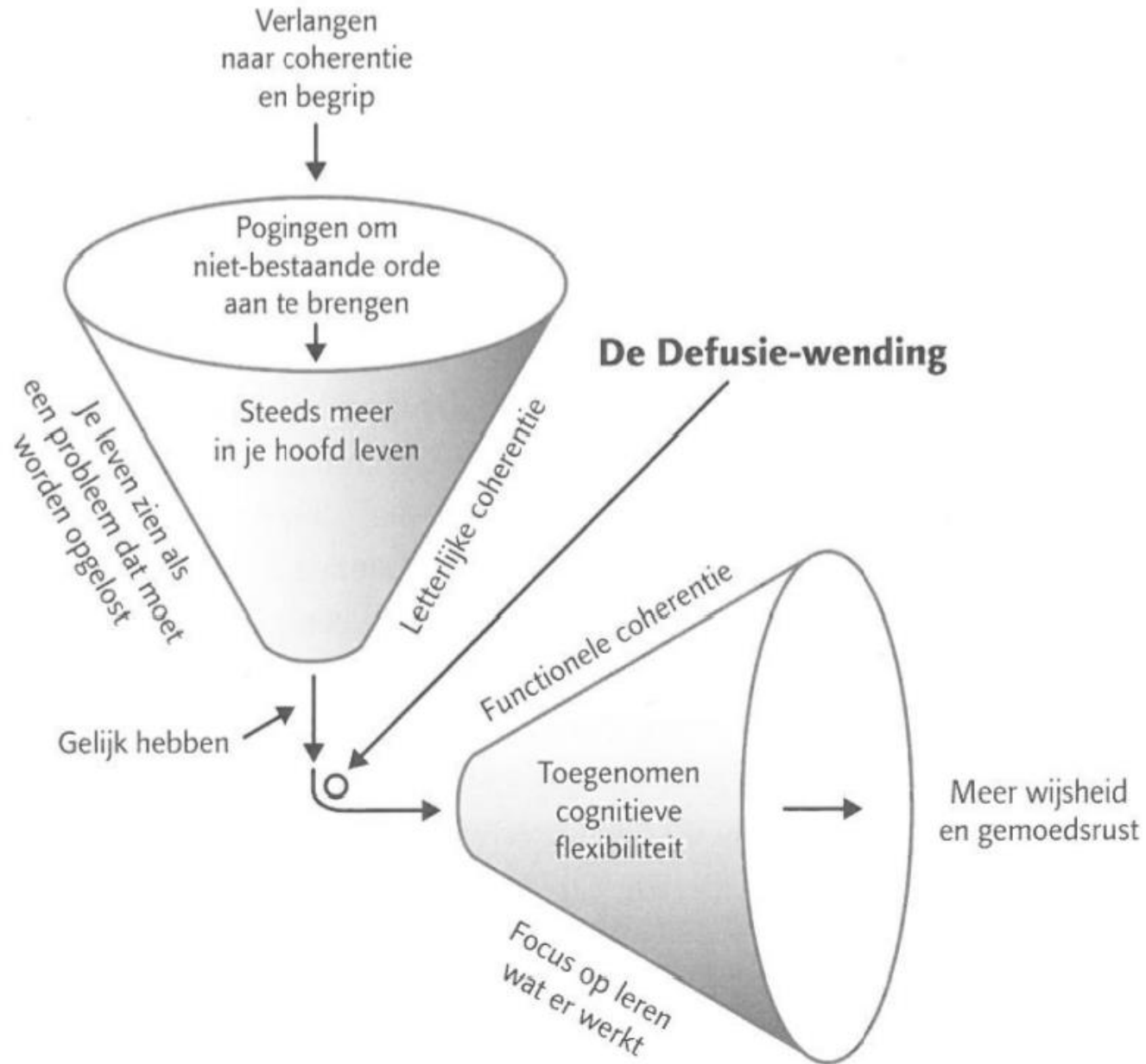
4

[http://actforpsychosis.com/pdfs/A9 Acting out the passengers on the bus.pdf](http://actforpsychosis.com/pdfs/A9_Acting_out_the_passengers_on_the_bus.pdf)

hogrefe

Gedachten zoals zweefvliegen

- Kan je ernaar kijken, ze imiteert een bij, maar steekt niet, lijkt alleen gevaarlijk. Ze zijn niet goed of slecht, alleen gedachten, misschien intens, hoeveel tijd steek je in het willen verdelgen ? Kan je er en maar naar kijken ?

There are only two days in the year
that nothing can be done.
One is called yesterday and the other
is called tomorrow,
so today is the right day to love,
believe.
do and mostly live.

- Dalai Lama

Indicatie bij autisme

- Interpersoonlijke mindfulness versus mindblindness
- Mindlessness
- mindyness

Be ´dard M., Felteau M., Mazmanian D., Fedyk K., Klein R., Richardson J., Parkinson W., Minthorn-Biggs M-B. Pilot evaluation of a mindfulness-based intervention to improve quality of life among individuals who sustained traumatic brain injuries. *Disability and Rehabilitation*. 2003;25:722–731

Mindfulness bij autisme.nl

Overzicht en downloaden van de audiofragmenten (meditatie oefeningen)

Hoofdstuk	Audiofragment	Duur
De Body scan	bodyscan kort	20:54
	bodyscan lang	41:09
De Ademhalingsmeditatie	ademhalingsmeditatie kort	05:01
	ademhalingsmeditatie lang	13:58
De Lichaamsmeditatie	lichaamsmeditatie	14:06
De Luistermeditatie	luistermeditatie	13:08
De Gedachtenmeditatie	gedachtenmeditatie	12:00
De Vijfminutenoefening	vijf-minutenoefening	05:09
	vijf-minuten alleen belletje	05:29
De Zitmeditatie	zitmeditatie kort	20:12
	zitmeditatie Lang	39:44
De Loopmeditatie	loopmeditatie	12:03
De Bewegingsmeditatie	bewegingmeditatie	09:02

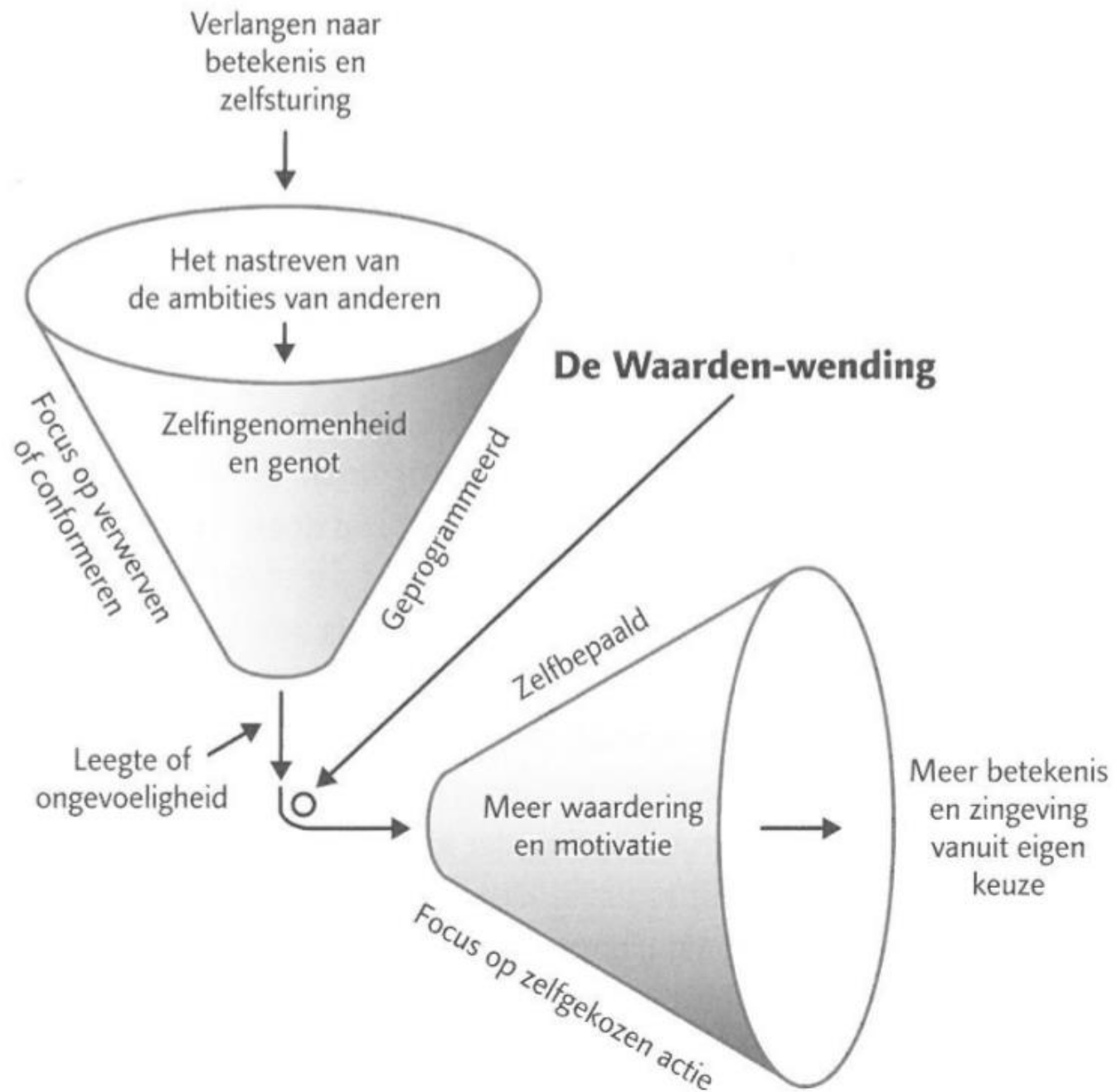
- kader waarin je alles van GT kan inzetten (Exposure, gedragsactivering, strategietrainingen, TOM etc) in het kader van de commitment fase
 - Commitment betekent dat het handelen in overeenstemming is met concrete doelstellingen die consistent zijn met de waarden van de persoon (KT/LT)

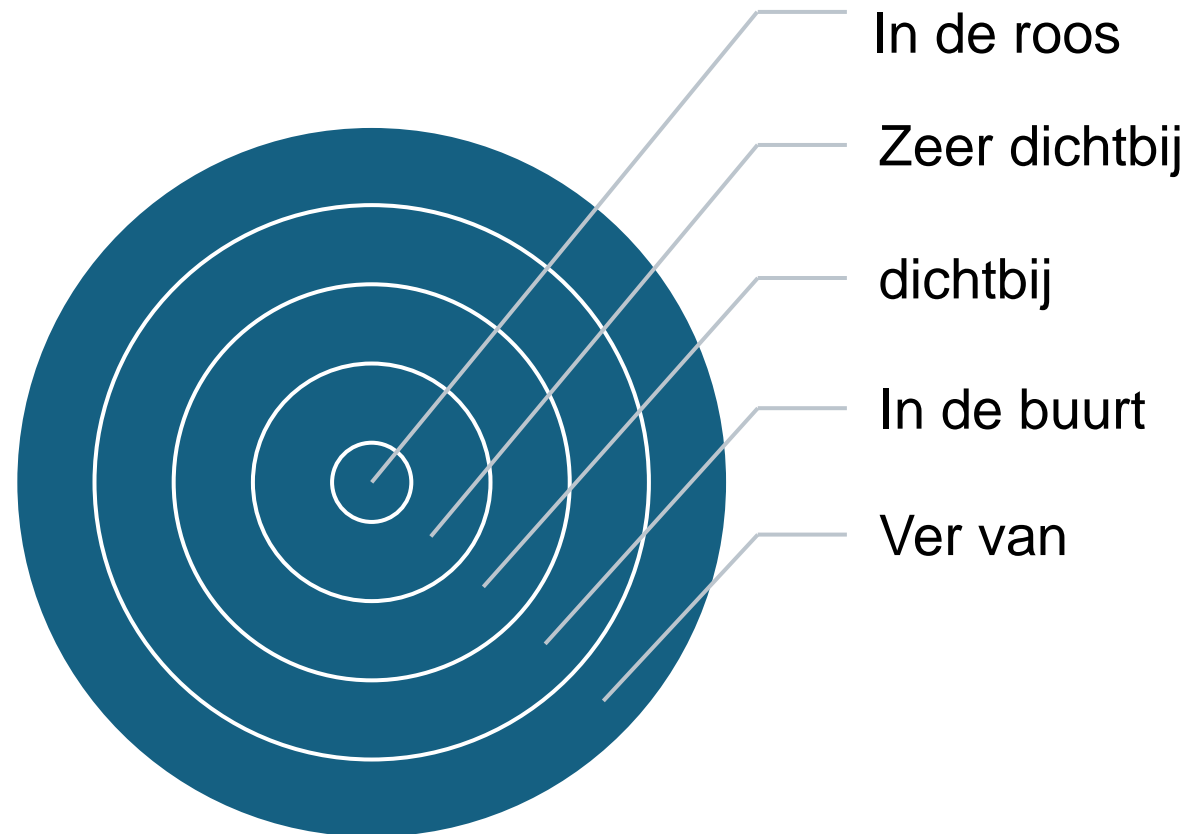
5.3. Focus

- Values-based
- Zelf-als-context
- Acceptatie van wat geen keuze is

De roos (T. Lundgren & J.-A. Dahl)

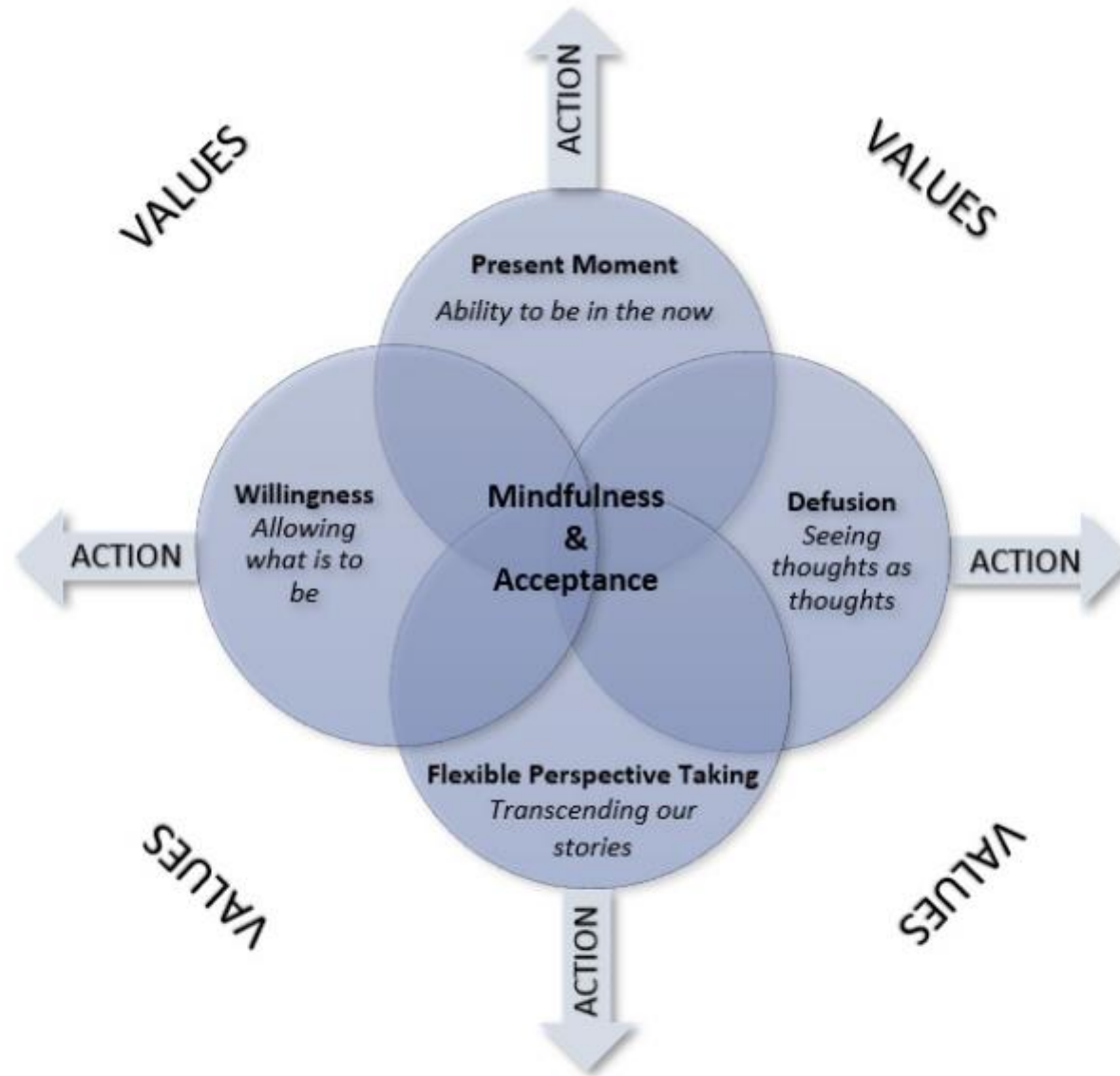
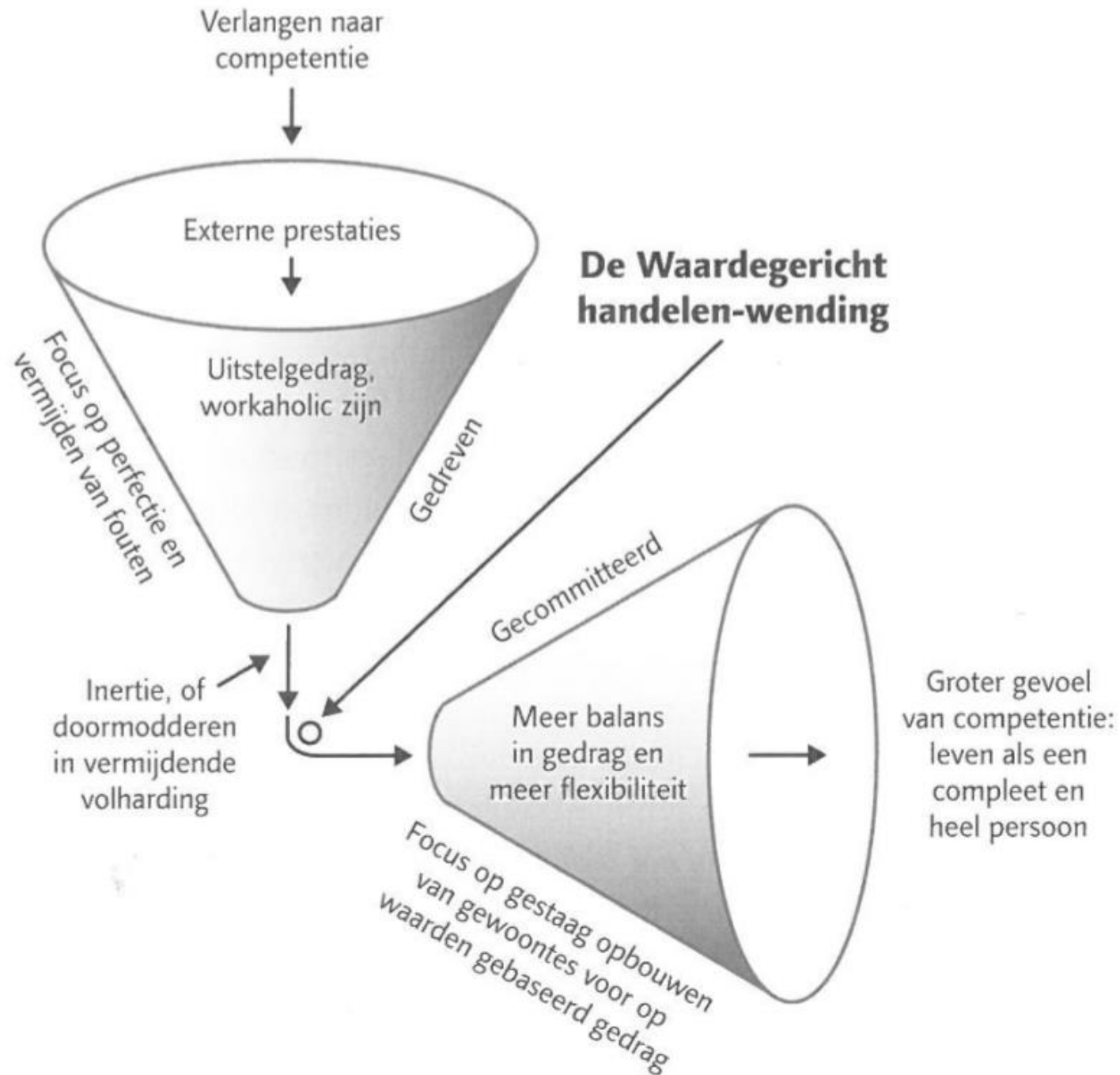
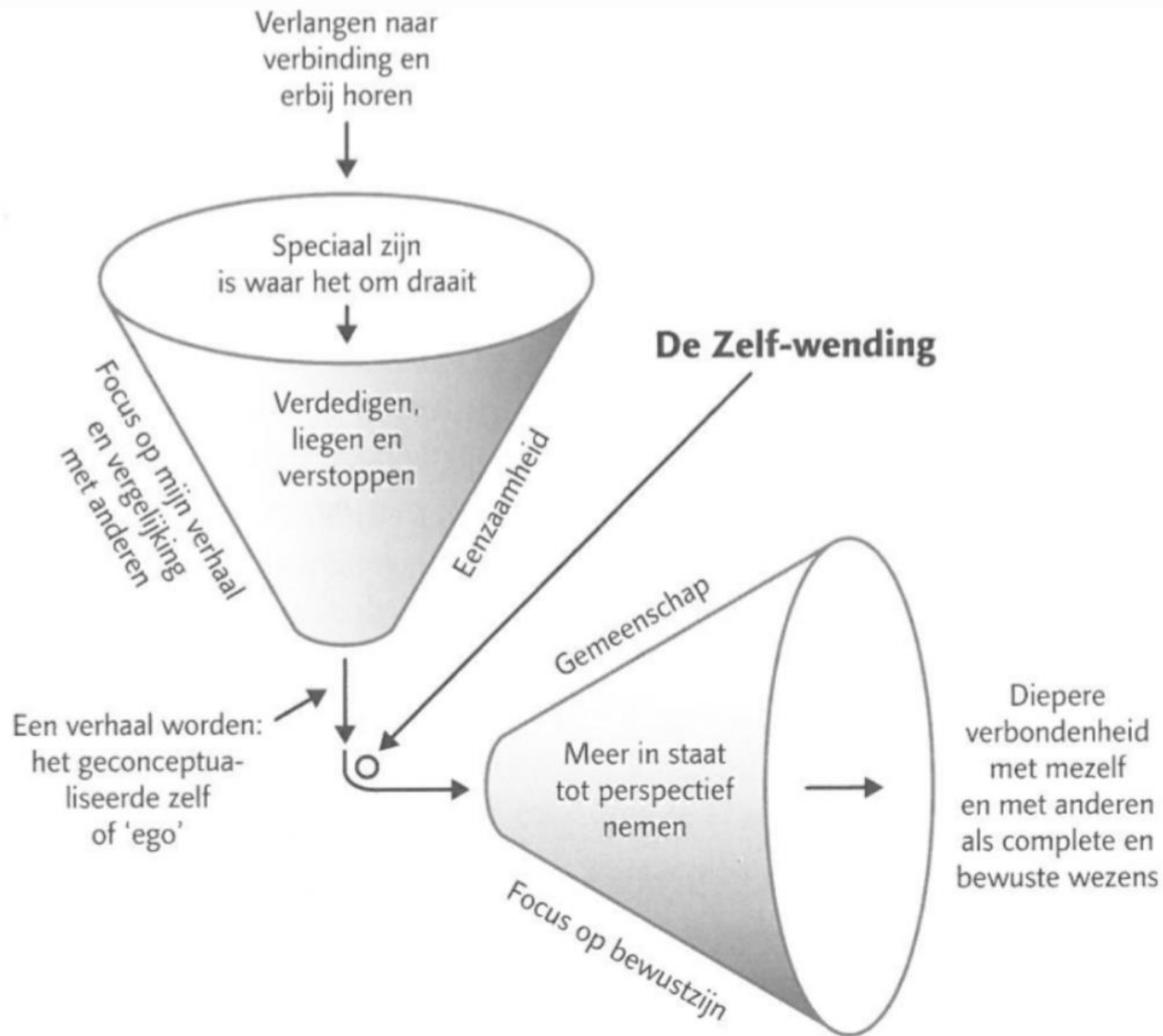
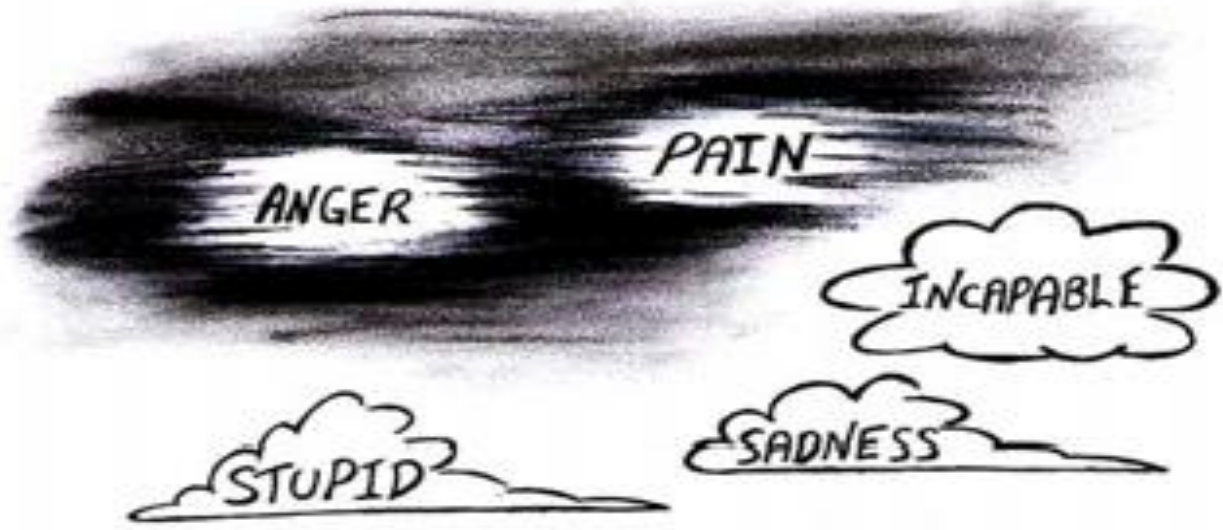

Figure 1. Inspired by Forsyth & Forsyth (2015). Values are the foundation or context for all that we do as therapists. The four flexibility processes that are part of mindfulness and acceptance give us the flexibility to take effective action that enacts our values.

You are the Sky not the Clouds

Zelf-als-context

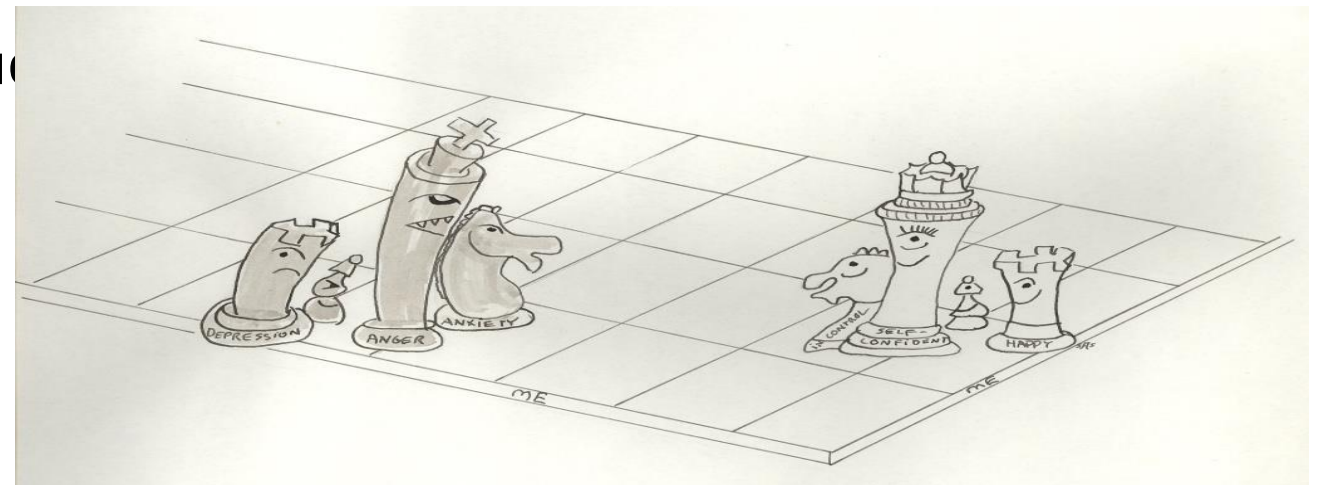
- door het zelf-als context centraal te stellen werk je op een fundamentele manier aan het zich 'heruitvinden', gegeven de veranderde ervaring van het zelf
- Onderscheid ZaC vs Zelf als inhoud
bv ik heb ASS vs 'ik ben autist'

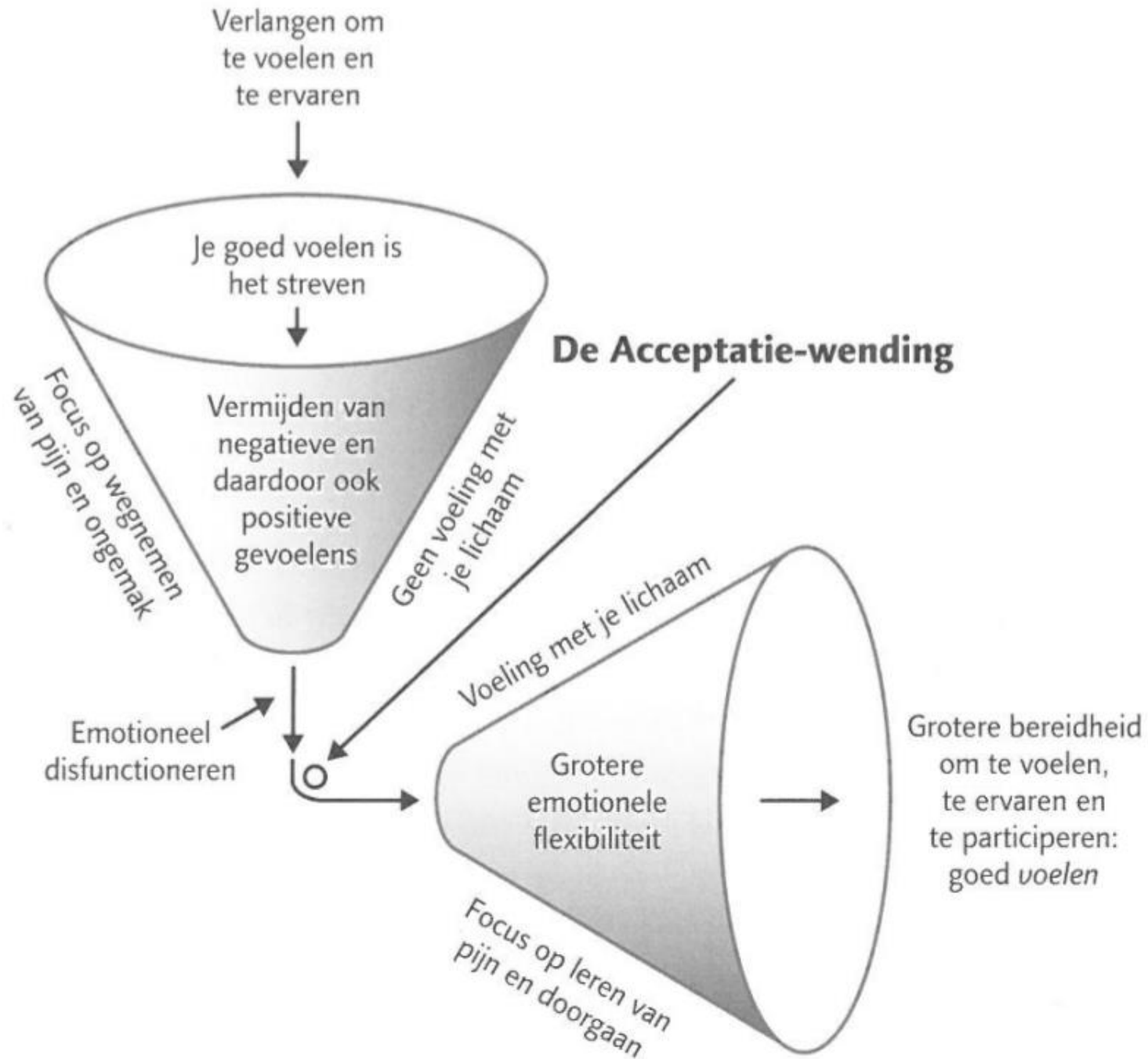
Over het kind
- dat dacht
dat z'n naam
JIJ WAS.

Dit is het verhaal van een kind dat moeilijk kon communiceren. Als iemand naar hem lachte, lachte hij nooit terug, zoals andere kinderen deden. Met dat hij slecht gehumeurd was, maar hij wist gewoon niet wat een glimlach betekende. En later, toen hij al lang kon spreken, bleef hij een eigen taaltje gebruiken. Zo zei hij 'ravioli' als hij hoofdkussen bedoelde. Hij dacht ook dat z'n naam 'jij' was. Vroeg z'n moeder bijvoorbeeld: "wil jij een boterham?", dan antwoordde hij: "Jij wil een boterham".

Dit kind had autisme. En dat heeft hij nog steeds. Want autisme is voor het leven. Maar je kan wel leren om met hem te communiceren. Met geduld en de hulp van ouders die weten hoe zo'n kind denkt en voelt.

Ken je iemand met autisme, of wil je er meer over weten, bel dan gerust de Autisme-telefoon op 078/152.252.

Gevoelens kunnen ons vertellen wat we waardevol vinden

BOOS

OPGEWONDEN

BLIJ

VEILIG

BANG

VERRAST

VERDRIETIG

WALGELIJK

Acceptatie bij ASS

- Wie ben ik?
- Zelfkennis begin van alle wijsheid
- Acceptatie diagnose (zelf/anderen)
- Wanneer etiketten in de weg staan:
 - Excuus: verantwoordelijkheid buiten zichzelf
 - Diskwalificatie: niet voor vol aanzien worden
- Voorbij etiketteren

5.4. strategie

- Ondermijnen controle-agenda
- Timing: GGZ-Preventie /vroeginterventie
- Ontwikkelingsleeftijd vs kalenderleeftijd
- Context-werk
- Errorless training versus trial-and-error

controlegedrag

- Ondermijnen van de hopeloze strategie op LT van de binnenkant te controleren
- Controle toepassen waar het behulpzaam is: bij impulsief, antisociaal of asociaal gedrag
- Trek en duwwerk pt & omgeving
- Prijs camoeflage en vermijdings-scenarios
- Vermijding negatief ervaren emoties (primair/secundair)

Aansluiten bij ontwikkelingsleeftijd

Tieners bevragen de sociale regels en ontwikkelen waarden, verschillend van de ze van hun ouders: ideaal moment om waardegericht leven en flexibiliteit aan te moedigen

Bij autisme vallen de ontwikkelingstaken juist erg zwaar uit, zowel voor de jongeren als voor hun ouders:
bv

Grenzen stellen

Tolerantie experimenten

Meer symmetrische relatie

Gunnen privacy

Bieden emotionele steun

voorbeeldfunctie

HOE GROEIT JOUW KIND?

en groei jij mee?

week ^{van} 18
^{te} 23
opvoeding
www.weekvandeopvoeding.be

VAN 16 TOT 23 MEI 2011

JE KIND

- ➔ **IK BEN BANG** dat ik geen lief ga vinden. Ik weet ook niet goed wat ik later wil doen.
- ➔ **HET LIEFST** ben ik gezellig samen met mijn vrienden.
- ➔ Ik wil dat **MIJN VRIENDEN** altijd en overal bij mij zijn. Gelukkig is er chat en sms.
- ➔ **IK HAAT** hoe slordig mensen omgaan met het milieu.
- ➔ **IK KAN** tegelijk chatten, muziek downloaden en leren. (Mijn ouders geloven niet dat dat samen kan).
- ➔ **MIJN OUDERS** begrijpen me niet. Ik kies liever zelf wanneer ik ga slapen, mijn kledij, wat ik eet, met wie ik omga.

15 jaar

- ➔ **IK BEN** bang om geen vrienden te hebben of van slechte cijfers op school.
- ➔ **HET LIEFST** van al speel ik buiten op het pleintje.
- ➔ Ik heb een **BESTE VRIEND(IN)**. We maken soms ruzie, maar dat is meestal snel opgelost.
- ➔ **IK HAAT** opscheppers.
- ➔ **IK KAN GOED** dieren tekenen.
- ➔ **MIJN OUDERS** zijn ook niet altijd goed bezig. Als ik zie hoe ze soms ruzie maken.

12 jaar

JIJ

- > Geef genoeg emotionele steun. Je kind komt in een woelige en kwetsbare periode. Het moet studiekeuzes maken, zijn seksuele identiteit ontwikkelen, zijn waarden ontdekken...
- > Hou de communicatie open en zoek hulp waar nodig.
- > Je kind wil veel ontdekken en doen. Soms ook verkeerde dingen (drugs, alcohol...). Wees alert voor plotse gedragsverandering. Blijf ondersteunen, moeilijkheden bespreken en grenzen stellen.
- > Je kind denkt vaak in zwart-wit oplossingen. Toon dat er veel manieren zijn om een probleem te bekijken en aan te pakken.

- > Laat je kind vaker los, maar maak afspraken. Je kind interesseert zich nu meer voor wat buiten het gezin ligt.
- > Praat veel, maak tijd. Een goede relatie is belangrijk als je kind later in de puberteit komt.
- > Problemen? Praat eens met andere ouders. Zo neem je zorgen weg en blijft het leuk thuis.
- > Blijf pluimen geven voor wat je kind goed doet. Durf ook eisen stellen, afspraken maken, uitdagingen aanbieden, grenzen verleggen bij je kind.

Context-werk

- Eigen regels van ouders over de toekomst van hun kind is (verschrikkelijk, schadelijk, het is te veel) en wat ze kunnen doen (gerust stellen, negeren, rationaliseren, ...)
- Ouders overtuigen kind in behandeling te laten, hoe moeilijk ook en ruimte te maken voor onlust en onrust van de kinderen, ipv de eigen waarden als ouders over wat ze belangrijk vinden (ipv symptoomreductie te bekrachtigen)

Using Acceptance and Commitment Training in the Support of Parents of Children Diagnosed with Autism

John T. Blackledge
Steven C. Hayes

ABSTRACT. Parents of autistic children face enormous challenges, but very little attention has been paid to their psychological needs. Acceptance and Commitment Therapy (ACT) has previously been tested with parents as part of a comprehensive package, but not yet alone. The present study used a within-subject, repeated measures design to test the effects of a 2-day (14 hour) group ACT workshop on 20 normal parents/ guardians of children diagnosed with autism. Parents were assessed three weeks before the workshop, one week before, one week after, and three months after. No significant change occurred while waiting for treatment, but pre to post improvements were found on the Beck Depression Inventory-II (BDI-II), and the Global Severity Index (GSI) of the Brief Symptom Inventory (BSI). Significant pre to follow-up improvements were observed on the BDI-II, BSI, and the General Health Questionnaire-12. Processes measures of experiential avoidance and cognitive fusion also changed and there was some evidence that these changes mediated outcomes seen. Results suggest that ACT may have promise in helping parents better adjust to the difficulties in raising children diagnosed with autism. [Article copies available for a fee from The Haworth Document Delivery Service: 1-800-HAWORTH. E-mail address: <docdelivery@haworthpress.com> Website: <<http://www.HaworthPress.com>> © 2024 The Haworth Press, Inc. All rights reserved.]

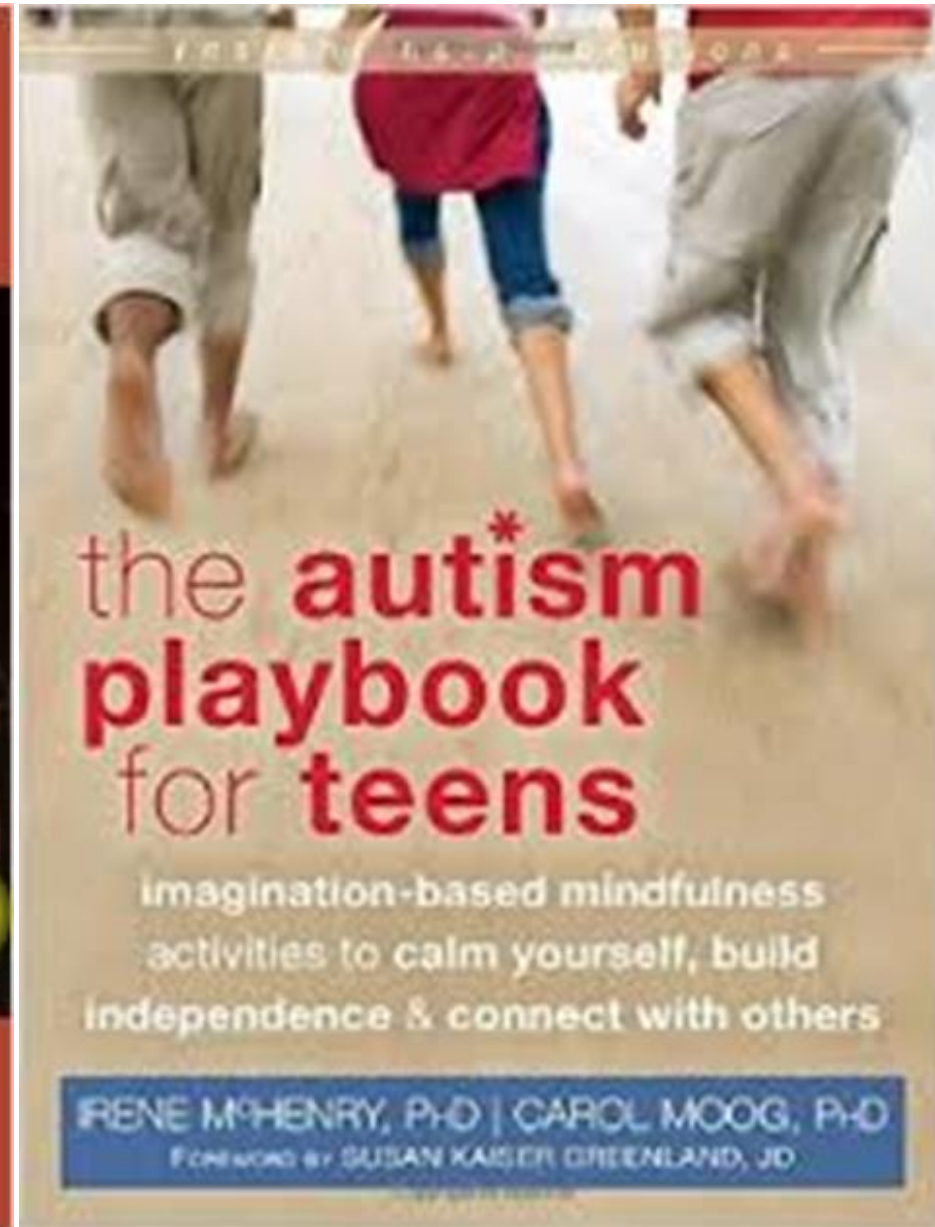
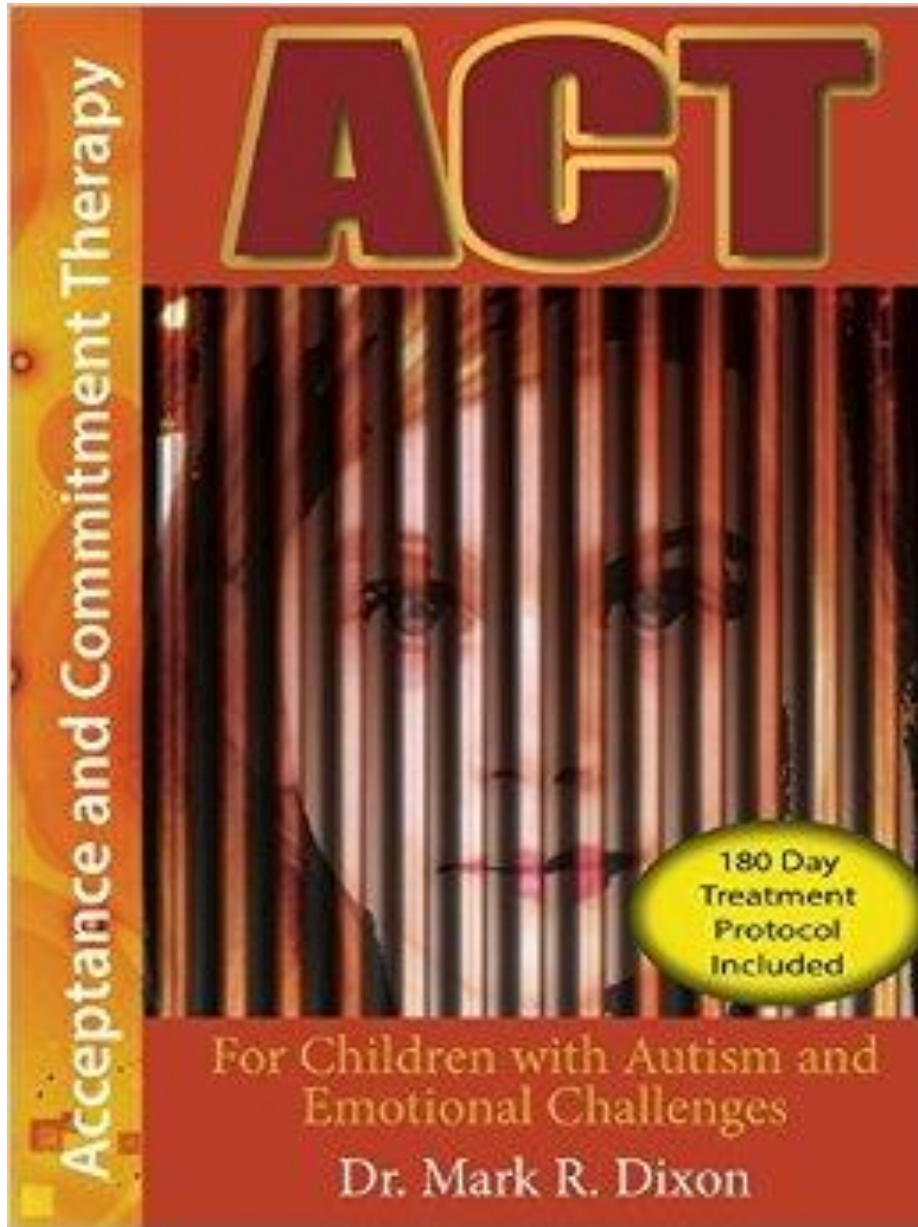
Therapiemateriaal autisme -ACT/RFT - ACT- Therapie bij ass

https://drive.google.com/drive/folders/0BzpYIZ_JhLVxWXhORlBCa3l2eEk?resourcekey=0-ORiPNaBPG3i1syn93huu3Q&usp=sharing

https://drive.google.com/drive/folders/0BzpYIZ_JhLVxcTRuZjBlcjlRZWs?resourcekey=0-u7jy7rU7KiRUYiuUPeP7AA&usp=sharing

https://drive.google.com/drive/folders/0BzpYIZ_JhLVxYWcwOUk3NUx4OGs?resourcekey=0-4d9O2QXUo9BUOko67gUvKw&usp=sharing

https://drive.google.com/drive/folders/0BzpYIZ_JhLVxSVR3QVFtVGx0Zms?resourcekey=0-sjLvDpUBkWftptaPVkS-Dw&usp=sharing

The Neurodivergence Skills Workbook for Autism and ADHD

Cultivate Self-Compassion,
Live Authentically, and
Be Your Own Advocate

Jennifer Kemp, MPsych
Monique Mitchelson, MPsych

Overcome self-criticism | Manage emotions and sensory sensitivities
Ease neurodivergent burnout | Take pride in your identity

CRITICAL SPECIALTIES IN TREATING AUTISM AND OTHER BEHAVIORAL CHALLENGES

SERIES EDITOR: JONATHAN TARBOX

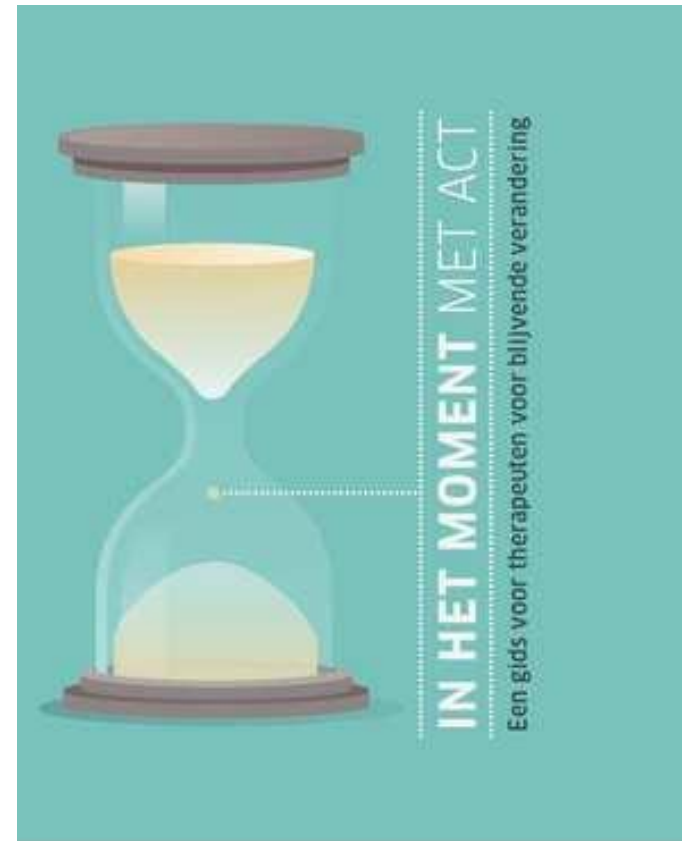
Flexible and Focused

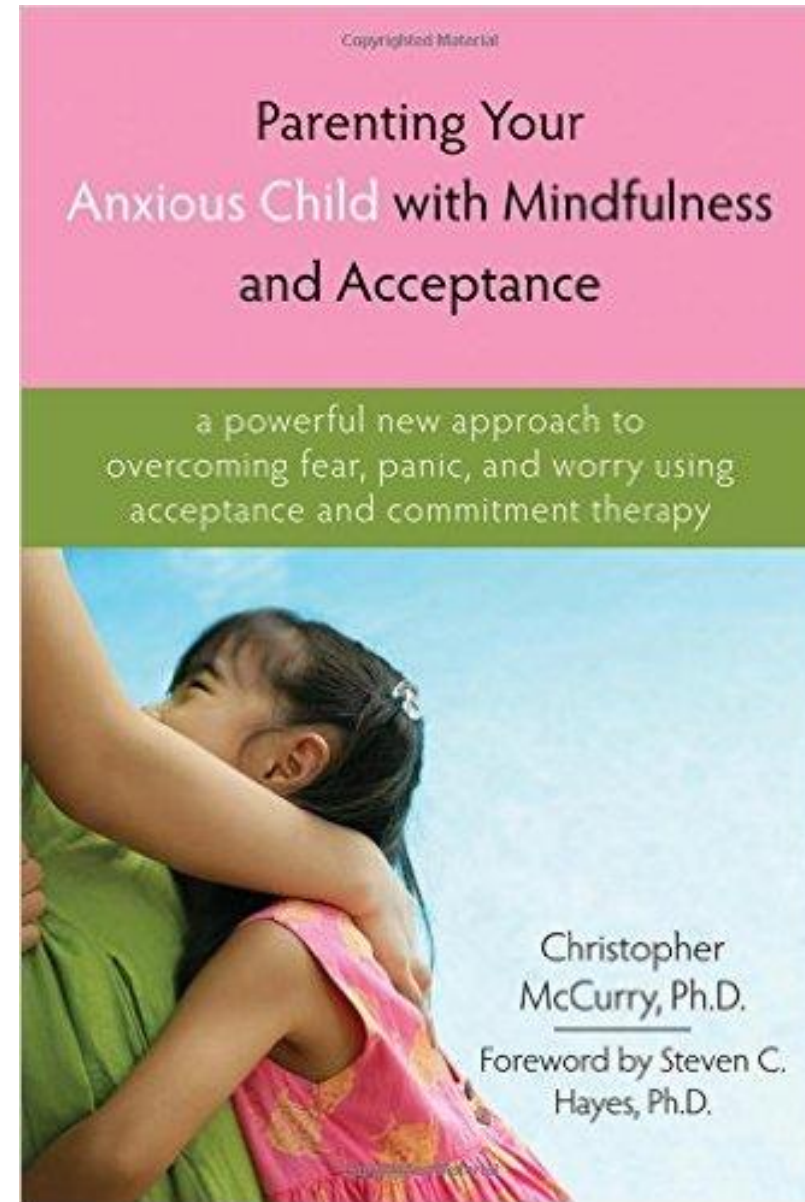
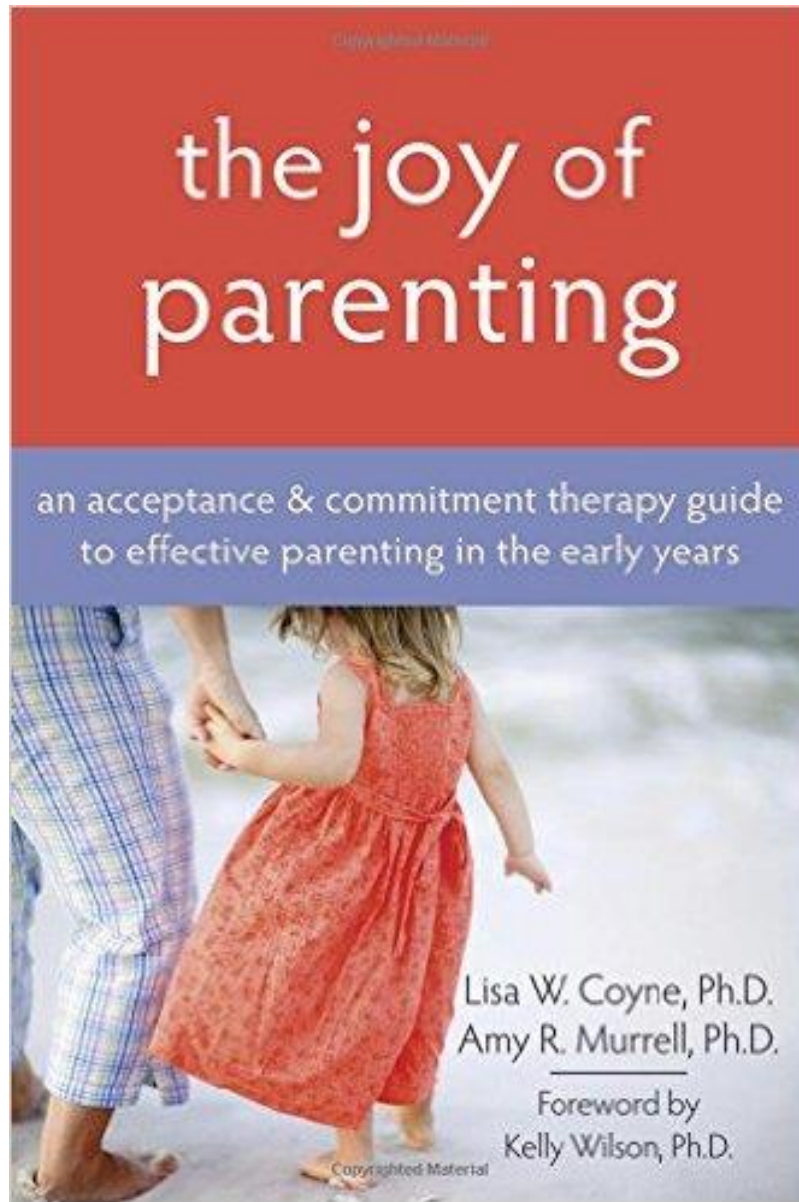
Teaching Executive Function Skills to Individuals
with Autism and Attention Disorders

Adel C. Najdowski

Francis Pascal-Claes -ACT en autisme-2024

Self-compassion, ego-resiliency, coping with stress and the quality of life of parents of children with autism spectrum disorder

Anna Pyszkowska and Kamila Wrona

Institute of Psychology, University of Silesia, Katowice, Silesia, Poland

ABSTRACT

Background. The literature shows a fairly coherent picture of the types of difficulties parents face. Adaptive both coping styles and resources, such as self-compassion and ego-resiliency, indicated as important predictors of the quality of life among parents of children with autism spectrum disorder. The aim of the study was to determine the links between self-compassion and ego-resiliency, coping with stress and quality of life among parents of children with autism spectrum disorder in a Polish sample ($N = 76$).

Methods. A cross-sectional study was conducted. The CISS, Self-Compassion Scale-Short, Ego-Resiliency Scale, and Quality of Life Questionnaire were used.

Results. Regression analysis was carried out to address the research question. It was confirmed that both resources studied exhibited negative relations with emotion-oriented coping, while ego-resiliency was also positively correlated with task- and avoidance-oriented strategies. The hierarchical multiple regression conducted in three steps indicated that ego-resiliency (18%) and emotion-oriented (14%) were the strongest predictors of quality of life among parents of children with ASD.

Conclusions. The obtained results proved that ego-resiliency and a task-oriented coping strategy were important indicators of the quality of life of parents of children with ASD.

Submitted 8 December 2020

Accepted 10 March 2021

Published 3 May 2021

Subjects Cognitive Disorders, Psychiatry and Psychology, Public Health

Keywords Autism spectrum disorder, Parents of children with autism, Self-compassion, Ego-

Journal of Contextual Behavioral Science

Empirical research

Evaluating the effects of Acceptance and Commitment Training on the overt behavior of parents of children with autism[☆]

Evelyn R. Gould^{a,*}, Jonathan Tarbox^a, Lisa Coyne^b

^a FirstSteps for Kids, Inc. and The Chicago School for Professional Psychology, Los Angeles, United States

^b McClean Hospital, Harvard Medical School, United States

ARTICLE INFO

Keywords:

Autism
Parent training
Acceptance and Commitment Therapy

ABSTRACT

Behavioral parent training is a critical component of treatment for children with autism, however, engaging parents effectively can be challenging. Despite evidence that private events can strongly influence parent behavior and training outcomes, the topic has received minimal attention in the behavioral literature thus far. Acceptance and Commitment Training (ACT) is a contemporary behavioral approach to increasing adaptive, flexible repertoires of behavior, by reducing control by problematic rule-deriving and rule-following. This study is the first to examine the effects of ACT on values-directed overt behavior in parents of children with ASD. A nonconcurrent multiple baseline design across participants was used to evaluate treatment effectiveness. Notable increases in overt values-directed parent behavior were observed for all participants. Gains maintained post-training, with the greatest effects observed more than 6 months post-training. Exploratory data suggested possible decreases in parental experiential avoidance and increases in self-compassion.

Acceptance and Commitment Training for reducing inflexible behaviors in children with autism

Thomas G. Szabo

Florida Institute of Technology, USA

ARTICLE INFO

Keywords:

Acceptance and commitment therapy
Acceptance and commitment training
Autism spectrum disorders
Functional assessment
Function-based treatment

ABSTRACT

Acceptance and Commitment Training has been employed to increase behavioral flexibility in only a handful of studies with children with autism. In the current study, we conducted a direct contingency functional analysis of the inflexible behavior of three children with autism and developed a function-based treatment. Upon finding that this intervention was either inefficient or ineffective, we conducted a secondary functional assessment of indirect (verbal) contingencies and employed a 4-h Acceptance and Commitment Training to decrease inflexible behaviors and increase manding for rule changes. All three children responded to the treatment, results maintained at follow up, and showed generality in the presence of siblings. Guidelines for the use of Acceptance and Commitment Training when treating behaviors slated for reduction are discussed.

Acceptance and commitment therapy for autistic adults: A randomized controlled pilot study in a psychiatric outpatient setting

Autism

1–16

© The Author(s) 2022

Article reuse guidelines:

sagepub.com/journals-permissions

DOI: 10.1177/13623613221140749

journals.sagepub.com/home/aut

Johan Pahnke¹ , Markus Jansson-Fröjmark¹, Gerhard Andersson^{1,2}, Johan Bjureberg^{1,3}, Jussi Jokinen⁴, Benjamin Bohman¹ and Tobias Lundgren¹

2021 - nummer 2
Verschenen op 16 juni 2021

ACT voor het brein

Hersenproblematiek:
verworven of ontwikkelingsvariant

Francis Pascal-Claes ⁽¹⁾

(1) CGG Waas en Dender - Jongvolwassen- en volwassenteam, psycholoog en gedragstherapeut, supervisor VVGT

NEUROACT

NEUROACT IS

- Twelve meetings with a facilitator
- Exercises where you listen and write
- Personal exercises at home

You will engage in stress management and attend an emotion training school. You will learn about Focus Training and gain insight into thoughts, emotions, and bodily reactions in various situations. Everything is based on what you want.

WHAT YOU GET

- Discover your goals
- Strengthen your coping strategies
- Ability to achieve what you want
- Motivation to improve your health

www.brainproof.se/neuroact

1 MY STRESSFUL SITUATIONS

Keywords: Stress, stress school
Comment: The program starts

2

MY AVOIDANCE

Keywords: Avoidance, consequences
Comment: Find your avoidance

3

FOCUS TRAINING

Keywords: Direct your attention
Comment: Listening exercises start
Listening exercise: No. 3

4

TAKE PERSPECTIVE

Keywords: Not letting thoughts steer
Comment: Perspective on thoughts
Listening exercise: No. 4

5

WHAT'S IMPORTANT

Keywords: Motivation, life values
Comment: Find your life values
Listening exercise: No. 5

6

DO WHAT'S IMPORTANT

Keywords: Goal directed behaviors
Comment: Find your goal behaviors
Listening exercise: No. 6

7

HANDLE EMOTIONS

Keywords: Emotion school, accept
Comment: Emotion school
Listening exercise: No. 7

8

HANDLE YOUR BODY

Keywords: Senses, body, acceptance
Comment: Practice body management
Listening exercise: No. 8

9

SOCIALIZE WITH OTHERS

Keywords: Me and others
Comment: Social stress management
Listening exercise: No. 9

10

MY SELF-CARE

Keywords: Self-care, energy scale
Comment: Not just resting
Listening exercise: No. 10

11

LIFE MAP

Keywords: A map for better health
Comment: Energy scale
Listening exercise: Free choice

12

LOOK FORWARD

Keywords: Your work, the future
Comment: Know helping phrases
Listening exercise: Free choice

Contents lists available at [ScienceDirect](https://www.sciencedirect.com)

Journal of Contextual Behavioral Science

journal homepage: www.elsevier.com/locate/jcbs

Review Articles

Acceptance and commitment therapy (ACT) for adults with intellectual disabilities and/or autism spectrum conditions (ASC): A systematic review"

Gary Byrne^{*}, Teresa O'Mahony

Psychology Department, HSE Community Healthcare East, Dublin, Ireland

ARTICLE INFO

Keywords:

Acceptance and commitment therapy
Intellectual disability
Autism spectrum conditions
Systematic review

ABSTRACT

Background: Acceptance and commitment therapy (ACT) has shown to be an effective intervention in promoting psychological health. This systematic review aimed to establish the effectiveness of ACT for adults with autism and/or intellectual disabilities.

Method: Three databases were systematically reviewed (PsycInfo, PubMed, and MEDLINE) using PRISMA guidelines.

Results: After initial screening and removal of duplicates, 216 potential papers were identified of which eight papers were identified and included in the systematic review.

Conclusions: The findings suggest that ACT may be a useful intervention in reducing psychological difficulties and improving adaptive functioning skills. However the small number of individuals included in the review, as well as the poor methodological rigour of the studies included limits conclusive findings at present.

Systematic Review of Acceptance and Commitment Therapy in Individuals with Neurodevelopmental Disorders, Caregivers, and Staff

Yors Garcia , Anastasia Keller-Collins, Meredith Andrews , more...

[Show all authors](#)

First Published June 21, 2021 | [Review Article](#) | [Find in PubMed](#) |

<https://doi.org/10.1177/01454455211027301>

[< BRAIN, COGNITION AND MENTAL HEALTH](#)

Self-stigma and cognitive fusion in parents of children with autism spectrum disorder. The moderating role of self-compassion

Research article

Cognitive Disorders

Pediatrics

Psychiatry and Psychology

Anna Pyszkowska , Krzysztof Rożnawski, Zuzanna Farny

Published December 16, 2021

Verder lezen? Basisboeken

126

Francis Pascal-Claes - ACT en autisme-2024

- Hayes, Strosahl & Wilson (2012). *Acceptance en Commitment Therapie: Veranderingen door mindfulness, het proces en de praktijk*. (2nd edition). Pearson Education Publishers, ISBN 9789026522444 (het ACT basisboek)
- Greco & Hayes (2008). *Acceptance & Mindfulness treatments for children & adolescents; a practitioner's guide*. Context Press, ISBN 9781572245419
- Back & Moran (2008). *ACT in practice: case conceptualisation in acceptance and commitment therapy*. New Harbinger, ISBN 9781572244788

Verder Lezen? Basisboeken

- Hayes, Strosahl & Wilson (2012). *Acceptance en Commitment Therapie: Veranderingen door mindfulness, het proces en de praktijk*. (2nd edition). Pearson Education Publishers, ISBN 9789026522444 (het ACT basisboek)
- Luoma, B., Hayes, S. & Walser, R. (2008) *Leer ACT, Vaardigheden voor Therapeuten*. Bohn Stafleu van Loghum, ISBN 903135329978
- Russ Harris, (2010) *Acceptatie en Commitmenttherapie in de praktijk* Hogrefe Uitgevers, ISBN 9789079729180
- A-Tjak (2015). *Acceptance & Commitment Therapy: Theorie en praktijk*. Bohn Stafleu van Loghum, ISBN 9789036804967

Verder lezen? Zelfhulpboeken

- Bohlmeijer (2009) Voluit Leven. Boom, ISBN 9789085066866
- Harris (2009). De valstrik van het geluk. Bohn Stafleu van Loghum, ISBN 9789031360875
- Harris (2012) De klappen van het leven, Bohn Stafleu van Loghum, ISBN 9789031391523
- Hayes (2006). Uit je hoofd, in je leven. Nieuwezijds, ISBN 9789057122279

Matthew Hartley, Clemence Due & Diana Dorstyn (2021): Barriers and facilitators to engaging individuals and families with autism spectrum disorder in mindfulness and acceptance-based therapies: a meta-synthesis, *Disability and Rehabilitation*

- ▶ Pascal-Claes, F. & Bussels E. (2015). Autisme en ACT. In A-Tjak (Ed.) *Acceptance & Commitment Therapy, Theorie en praktijk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- ▶ Mattijsen, D. & Bodden D. (2015) ACT voor ouders van kinderen met ontwikkelings-en/of psychische problemen. In A-Tjak (Ed.) *Acceptance & Commitment Therapy, Theorie en praktijk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Rehfeld, R A., Barnes-Holmes Y. (2009) *Derived Relational Responding: Applications for Learners with Autism and Other Developmental Disabilities : a Progressive Guide to Change*, Oakland, CA: New Harbinger Publications

Online?

- Contextual Behavioral Science site

(ACBS): een schat aan informatie rond oa RFT en ACT, zowel wetenschappelijk, theoretisch als praktisch

Values-based dues, open community, Autism SIG

<http://www.contextualscience.org>

https://contextualscience.org/act_and_autism_sig

Internationale ACT listserve:

http://contextualscience.org/group/act_for_professionals

Hiervoor moet je lid zijn van ACBS

ACT-materiaal (therapie-artikels-draaiboeken (oa Waas en Dender, ...))

https://drive.google.com/drive/folders/0BzpYIZ_JhLVxYWcwOUk3NUx4OGs?usp=sharing

Female Autism Network of the Netherlands

[HOME](#) [FANN VOOR JEUGD](#) [BLOGS](#) [NIEUWS](#) [INFORMATIE](#) [ORGANISATIE](#) [CONTACT](#) [GASTENBOEK](#)

<https://evenontprikkelen.nl/>

Leer meer over autisme. |

PERSOONLIJK

Hoe kan je uitstelgedrag verminderen?

Veel van jullie die dit nu lezen, zullen zich wel herkennen in de zenuwen die

Lees artikel

PERSOONLIJK

https://www.youtube.com/watch?v=n61rExf4B-g&list=PL1okLy8O5icUQYp-RjAR20gULsad78RHR&index=10&t=129s&ab_channel=VetGezellig

Francis Pascal-Claes -A

 Autisme

Feedback & Contact

 Francis Pascal-Claes
[Bekijk profiel](#)**Mijn Programma**

- ▶ Welkom
- ▼ Oorzaak en verklaring modellen

Oorzaak
[De ijsberg](#)
Mijn doelen
Doelen bereiken

- ▶ Prikkelverwerking
- ▶ Rust en planning
- ▶ Sociale vaardigheid
- ▶ Afsluiting

Sessie 2: De ijsberg**Voortgang programma****Uitnodigen**[Nodig iemand uit](#)**Videotherapeut****Achtergrond informatie**[Wie ziet wat \(overzichtpagina\)](#)

Autisme begrijpen

[Lees meer >](#)[Bekijk de video's >](#)

Mijn kind helpen in zijn ontwikkeling

[Lees meer >](#)[Bekijk de video's >](#)

Ondersteuning zoeken

[Lees meer >](#)[Bekijk de video's >](#)

De Praktische Gids

Zoek je professionele of financiële steun, dagopvang of een school voor je kind, een vrijetijdsbesteding, een geschikte woonvorm of heb je een andere vraag?

[Ontdek >](#)

De Wegwijzer

Bundel de mogelijkheden van je kind en de ondersteuning bij wat moeilijk loopt. Deel de informatie met familie, leerkrachten, begeleiders en anderen in je netwerk.

[Ontdek >](#)

Kabas

Informatie, hulpmiddelen en tips voor jongvolwassenen met autisme over thema's zoals studeren, werken, wonen en relaties.

[Ontdek >](#)

De Atlas

Krijg met de Atlas voor volwassenen inzicht in jouw autisme. Ga na wat je sterktes zijn, wat moeilijk loopt en wat je nodig hebt. Laat je door getuigenissen inspireren.

[Ontdek >](#)

Studeren

Klik op een thema

[Studiekeuze](#)[Examens](#)[Groepswerk](#)[Planning](#)[Studiemethode](#)[Praktijkvakken](#)[Presentaties](#)[Organisatie](#)[Studeren met ASS](#)[Stage](#)[Communicatie](#)

KOMPASS

Begeleidingsprogramma voor studenten met ASS
Studie- en beroepskeuzebegeleiding

WIM TOPS, DIETER BAEYENS, INGE SCHIETECATTE, ASTRID GEUDENS & ILSE NOENS

GEPRIKKELD

OM TE WETEN
studeren met autisme

[Home](#)[DSM5 Cursus](#)[Terugblik CASS18+ symposium over DSM5](#)[Aan/Afmelden bij CASS18+](#)[Achtergrondgegevens CASS18+](#)[Deelnemende Instellingen](#)[Contact](#)[Nieuwsblog Webredactie](#)[Congresagenda](#)[Meetinstrumenten](#)[Aanbevolen literatuur](#)[Bruikbare publicaties](#)

Werkgroep Behandeling

De werkgroep bestaat uit

- Caroline Schuurman (voorzitter) Dr. Leo Kannerhuis / RINO
- Peggy Gevers, GGzE Centrum Autisme
- Chaim Shibolet, Centrum Autisme Rivierduinen
- Madeleine van der Velden, Centrum Autisme Rivierduinen
- John van Daal, Vincent van Gogh Instituut
- Audrey Mol, Altrecht Autisme Volwassenen
- Pascal Verjans, Admae praktijk voor psychiatrie Geleen
- Jan Bulters, Dimence Centrum Ontwikkelingsstoornissen
- Jasper Damen, Reinier van Arkelgroep
- Els Blijd-Hoogewys, INTER-PSY
- Bart Klomp, RadboudUMC, afdeling psychiatrie
- Thea Stroes, Dr. Leo Kannerhuis
- Richard Vuijk, SARR Expertisecentrum Autisme
- Tanja Schreiber Lentis, Jonx, AutismeTeam Noord-Nederland

Doel van de werkgroep

Bijdrage leveren aan verbetering en ontwikkeling van

Praktisch bruikbare artikelen

Richtlijn ASS bij Volwassenen bestellen of downloaden

Uitgaande van een integrale visie op de zorg voor ASS heeft de Multidisciplinaire richtlijn diagnostiek en behandeling autismspectrumstoornissen bij volwassenen als doel om professionals in de gezondheidszorg meer richting en houvast te bieden bij de diagnostiek en de behandeling van ASS bij volwassenen.

[LEES MEER...](#)

DIRECT DOWNLOADEN:

- [COMPLETE RICHTLIJN](#)
- [SAMENVATTING](#)

Aanbevolen door CASS18+:

[Behandeling van Volwassenen met een ASS](#)

Behandeling van

Zorgstandaarden

Autisme

Autorisatie datum: 20-11-2017

Autisme

Zoeken binnen autisme

Zorgstandaarden / Autism

Visie op zorg: gezondheid als perspectief

Zorgstandaarden / Autism

Inleiding

PEAK

RELATIONAL TRAINING SYSTEM

ACCEPT. IDENTIFY. MOVE.

A Behavior Analytic Curriculum for
Social-Emotional Development in Children

Mark R. Dixon, Ph.D. BCBA-D
Dana Paliliunas, M.S. BCBA

How to use contemporary behavioral science to
teach kids to successfully live with their emotions.

Forward by Thomas S. Critchfield, Ph.D.

ACBS:Nederlandstalige chapter

<http://www.acbsbene.com/>

DVD's en PPT's van lezingen over Autisme

<http://autism.yale.edu/>

ASS-RFT/RFT-ACT

https://drive.google.com/drive/folders/0BzpYIZ_JhLVxcTRuZjBlcjlRZWs?usp=sharing

https://drive.google.com/drive/folders/0BzpYIZ_JhLVxc05wUV9UZ0FJS3c?usp=sharing

Therapiemateriaal ASS

https://drive.google.com/folderview?id=0BzpYIZ_JhLVxWXhORlBCa3l2eEk&usp=sharing